

ВП 7-73(03).01

**МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ПІДГОТОВКА
ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ
АРСЕНАЛІВ, БАЗ, СКЛАДІВ,
АЕРОДРОМІВ, ПУНКТІВ
УПРАВЛІННЯ, ПОЗИЦІЙ
(ПОЗИЦІЙНИХ РАЙОНІВ)
РВІА, ЗРВ, РТВ**

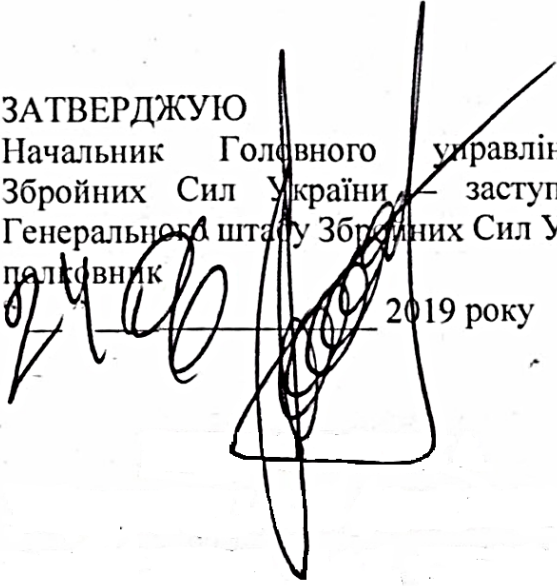
ЧЕРВЕНЬ 2019

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ГОЛОВНИМ УПРАВЛІННЯМ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ**

ВП 7-73(03).01

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник Головного управління підготовки
Збройних Сил України — заступник начальника
Генерального штабу Збройних Сил України
полковник 2019 року

О.ТАРАН

**МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ПІДГОТОВКА
ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ
АРСЕНАЛІВ, БАЗ, СКЛАДІВ,
АЕРОДРОМІВ, ПУНКТИВ
УПРАВЛІННЯ, ПОЗИЦІЙ
(ПОЗИЦІЙНИХ РАЙОНІВ)
РВІА, ЗРВ, РТВ**

Військова навчально-
методична публікація
командирам підрозділів
(військовослужбовцям) з
підготовки підрозділів
охорони

ЧЕРВЕНЬ 2019
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.
**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ГОЛОВНИМ УПРАВЛІННЯМ ПІДГОТОВКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ПЕРЕДМОВА

Ця військова навчально-методична публікація (далі – Методичний посібник) розроблено в Центрі оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з Головним управлінням підготовки Збройних Сил України та погоджені з командуванням видів (окремих родів військ (сил) ЗС України та зацікавленими структурними підрозділами Генерального штабу ЗС України.

Цей Методичний посібник передбачено, як додатковий методичний матеріал з підготовки підрозділів охорони Збройних Сил України.

Усі питання, що стосуються цього Методичного посібника, надсилати до управління бойової підготовки Головного управління підготовки Збройних Сил України на такі адреси: 030168, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 6, Головне управління підготовки Збройних Сил України, АСУ “Дніпро” usvir@ysvr.dod.ua, АСУ “Сєдо-М” – індекс 348 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 62-22-297) або Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України на такі адреси: 10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17а, Центр оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, АСУ “Дніпро” standart@kvdv.dod.ua, “Сєдо-М” – індекс 360 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 68-32-050).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	9
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	11
2	ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ ОХОРОНИ	11
2.1	Характеристика вогневих позицій РВіА	11
2.2	Характеристика стартових (вогневих) позицій підрозділів ППО Сухопутних військ	12
2.3	Характеристика позицій підрозділів ЗРВ та РТВ	14
2.3.1	Характеристика позицій підрозділів ЗРВ	14
2.3.2	Характеристика бойових позицій підрозділів РТВ	15
2.4	Характеристика району розгортання пункту управління	16
2.5	Характеристика району аеродрому	17
2.6	Характеристика арсеналів, баз та складів	18
3	СИЛИ ТА ЗАСОБИ ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ НАПАД	21
3.1	Сили та засоби наземного противника	21
3.2	Сили та засоби повітряного противника	22
3.3	Порядок дій (застосування) підрозділів противника	23
3.3.1	Тактика дій ДРГ	23
3.3.2	Спеціальні завдання	23
3.3.3	Види наступальних дій ДРГ	24
4	ПОРЯДОК ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОБ'ЄКТУ (БАЗИ, СКЛАДУ, АРСЕНАЛУ, СП, ПУ)	27
4.1	Мета та завдання підрозділів охорони і оборони об'єкту при його функціонуванні	27
4.2	Тактика дій підрозділів охорони	28
4.2.1	Охорона позицій (позиційних районів) підрозділів РВіА	32
4.2.2	Охорона і оборона аеродромів, районів дислокації військ ЗРВ	37
4.2.3	Охорона і оборона розташування дивізіону (батареї) ППО Сухопутних військ	38
4.3	Організація охорони і оборони об'єкту (арсеналу, бази, складу)	39
4.4	Організація охорони і оборони об'єкту (ВЗ, ПУ)	43
4.4.1	Організація охорони і оборони ВЗ ПУ розташованого окремо від ПУ в інтересах якого він розгорнутий	45
4.4.2	Організація охорони і оборони ВЗ ПУ розташованого спільно з ПУ в інтересах якого він розгорнутий	50
4.5	Особливості здійснення охорони в ночі	51
4.6	Вогневе ураження безпілотних літальних апаратів	54

5	ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ	55
5.1	Основні завдання підготовки	55
5.2	Загальна організація підготовки	56
5.3	Організація підготовки штабів військових частин (підрозділів) охорони	57
5.4	Організація підготовки підрозділів охорони	59
5.5	Організація індивідуальної підготовки	59
5.6	Організація колективної підготовки	59
5.6.1.	Для підрозділів протиповітряної оборони	62
5.7	Підготовка молодого поповнення не кваліфікованих спеціалістів	70
Додатки:		
1	Тактико-технічні характеристики озброєння ДРГ	71
2	Тактико-технічні характеристики засобів спостереження та розвідки противника	76
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	88
	ДЛЯ ЗАМІТОК	89

ВСТУП

Тематикою та змістом цього Методичного посібника є підготовка підрозділів охорони та оборони. Більшість інформації взято з настанов, бойових та загальновійськових статутів. Даний Методичний посібник призначений для підготовки особового складу підрозділів охорони. У цьому Методичному посібнику надано рекомендації з планування і керівництва підготовкою підрозділів охорони.

Методичний посібник розроблений з метою надання рекомендацій командирам підрозділів охорони ланки батальйон (рота, взвод) військових частин Збройних Сил України, щодо організації та проведення заходів бойового злагодження та приведення у вищі ступені бойової готовності.

Положення Методичного посібника визначають напрямки діяльності командирів (начальників) з планування та проведення бойового злагодження, роз'яснюють порядок організації і проведення заходів підготовки підрозділів охорони.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
ВКДП 1-00(03).01	“Про затвердження Тимчасового порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”, введений в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 26.12.2018 № 460
СТП 01.010.001-2014(01)	“Про затвердження Стандарту оперативних (тактичних) умовних знаків (першого стандарту) для оформлення оперативних (бойових) документів” введений в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 27.04.2014 № 187
	“Про затвердження Порядку оформлення оперативних (бойових) документів”, введений в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 25.04.2018 № 170
	“Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України”, введений в дію наказом Міністерства оборони України від 08.12.2016 № 661

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Арсенал – це військова частина, призначена для приймання, обліку, виготовлення (виробництва), збирання (розбирання), ремонту (технічного обслуговування) та зберігання (утримання), видачі військам стратегічних (оперативних) запасів ракет і боєприпасів та підготовки їх до утилізації.

База – це військова частина, призначена для приймання, обліку, збирання (приведення в остаточне спорядження), технічного обслуговування (переконсервації), зберігання (утримання) та видачі стратегічних (оперативних) запасів ракет і боєприпасів.

Безпілотний авіаційний комплекс (безпілотна авіаційна система) – безпілотне повітряне судно (далі – ПС), пов'язані з ним пункти дистанційного пілотування (станції наземного керування) (далі – ПДП), необхідні лінії керування і контролю та інші елементи, зазначені у затвердженому проекті типу БпАК. БпАК може включати декілька безпілотних ПС.

Безпілотний літальний апарат (далі – БпЛА) — літальний апарат, який літає та сідає без фізичної присутності пілота на його борту.

Бойова позиція підрозділу ЗРВ – ділянка місцевості, на якій розгортається ЗРК для ведення протиповітряного бою з повітряним противником.

Вогнева позиція (далі – ВП) — ділянка місцевості, зайнята або підготовлена до заняття одним або декількома кулеметами, гарматами, мінометами, танками, реактивними системами залпового вогню тощо для ведення вогню. Вогневі позиції діляться на основні, тимчасові і запасні, які відповідно призначаються для виконання основних вогневих завдань, часткових (окремих) завдань і на випадок необхідності здійснення маневру або вимушеного залишення основної вогневої позиції.

Диверсійно-розвідувальна група (далі – ДРГ) – підрозділ спеціального призначення, що використовується для розвідки і диверсій у тилу противника у воєнний і передвоєнний час з метою дезорганізації тилкових установ, знищення або тимчасового виведення з ладу найважливіших промислових підприємств, військових об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збору інформації про супротивника.

Диверсійно-розвідувальні сили (далі – ДРС) – високомобільне, технічно оснащене, добре екіпіроване угруповання військ, яке комплектується спеціально навченими фахівцями, які мають спеціальні можливості у сферах розвідки, прямих акцій та військової підтримки для виконання складних, небезпечних, інколи політично чутливих операцій.

Зенітний ракетний комплекс (далі – ЗРК) – сукупність функціонально взаємопов'язаних бойових та технічних засобів, які призначені для поразки повітряних цілей зенітними керованими ракетами.

Інформація про рух – інформація, яка надходить з органу управління повітряним рухом для попередження зовнішнього пілота (оператора) про інші відомі або помічені ПовС, які можуть знаходитись поблизу місцезнаходження БпЛА або наміченого маршруту польоту, та допомагає зовнішньому пілоту (оператору) запобігти зіткненню.

Охорона й оборона об'єкту (аеродрому, бази, складу) (далі – АБС) – це комплекс організаційних і технічних заходів щодо запобігання несанкціонованому проникненню сторонніх осіб на територію об'єкта (АБС) з метою диверсії чи розкрадання майна.

Помітність – зовнішня ознака ПовС (наприклад, світлотехнічне обладнання або схема забарвлення), яка дає змогу іншим особам (наприклад, членам зовнішнього екіпажу, особам групи керівництва польотами, авіаційному персоналу) легко бачити чи помічати його.

Пункти управління (далі – ПУ) – це спеціально обладнані в інженерному відношенні і оснащені технічними засобами місця, звідки командир та інші органи управління здійснюють управління підрозділами (частинами) при підготовці та в ході бою.

Район зосередження – ділянка місцевості, що зайнята або підготовлена (намічена) для зайняття протитанковими артилерійськими підрозділами і забезпечує приховане розташування та своєчасний їх вихід на рубежі розгортання або в інший район.

Рейд – це швидке пересування по певному маршруту, яке поєднується з одним чи кількома нальотами на важливі військові об'єкти з метою їх знищення або виведення з ладу.

Склад – це обладнане місце, приміщення або споруда інфраструктури військової частини, в якому здійснюється приймання, облік, зберігання військових (оперативних, стратегічних) запасів майна та його обслуговування, комплектування та відправлення (подачі) військам або підрозділам.

Технічні засоби охорони – це окремий вид спеціальної військової техніки, призначений для охорони військових об'єктів, виявлення порушників та недопущення несанкціонованого доступу до об'єктів охорони.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АБС	Арсенали, бази та склади
АГС	Автоматичний гранатомет станковий
АТО	Антитерористична операція
АТ	Автомобільна техніка
АЗУ	Авіаційні засоби ураження
ае	Авіаційна ескадрилья
БпЛА	Безпілотні літальні апарати
БпАК	Безпілотний авіаційний комплекс
БМ	Бойові машини
БП	Блок-пост
БТГр	Батальйонна тактична група
ВА	Винищувальна авіація
ВЗ	Вузол зв'язку
ВКК	Великокаліберні кулемети
ВП	Вогнева позиція
ВТМ	Військово-технічне майно
ПАРМ	Пересувна автомобільна ремонтна майстерня
ДРГ	Диверсійно-розвідувальна група
ДРС	Диверсійно-розвідувальні сили
ДШВ	Десантно-штурмові війська
ЗАК	Зенітно артилерійський комплекс
ЗКП	Запасний командний пункт
ЗРВ	Зенітні ракетні війська
ЗРК	Зенітний ракетний комплекс
ЗСУ	Збройні Сили України
ЗНО ЦЗ	Засобів наземного забезпечення та централізованої заправки
ІВФ та ПрО	Інші військові формування та правоохоронні органи
ІТС	Інженерно-технічний склад
КПП	Контрольно-пропускний пункт
КШТ	Командно-штабне тренування
ЛА	Літальні апарати
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МТЗ	Матеріально-технічні засоби

1	2
АБС	Арсенали, бази та склади
НГ	Національна гвардія
НЗФ	Незаконні збройні формування
ОВТ	Озброєння і військова техніка
ОКП	Основний командний пункт
ООС	Операція об'єднаних сил
ПЗРК	Переносний зенітний ракетний комплекс
ПММ	Пально-мастильні матеріали
ППД	Пункти постійної дислокації
ППО	Протиповітряна оборона
ПС	Повітряні сили
ПовС	Повітряне Судно
ПТКР	Протитанкові керовані ракети
ПТРез	Протитанковий резерв
ПУ	Пункт управління
РАО	Ракетно-артилерійське озброєння
РВіА	Ракетні війська і артилерія
РЕБ	Радіoeлектронна боротьба
РЕР	Радіoeлектронна розвідка
РТВ	Радіo-технічні війська
РЛС	Радіолокаційна станція
РТГр	Ротна тактична група
РХБз	Радіаційний, хімічний, біологічний захист
РШТ	Роздільне штабне тренування
СВ	Сухопутні війська
СП	Стартова позиція
ССпО	Сил спеціальних операцій
СІС	Спеціальна інженерна служба
СП	Спостережний пост
СШТ	Спільне штабне тренування
ТЗО	Технічні засоби охорони
ТЗР	Технічні засоби розвідки
ТКП	Тиловий командний пункт
ТТХ	Тактико-технічні характеристики
ТЕЧ	Технічно експлуатаційна частина
Psy-Ops	Психологічна операція (інформаційно-психологічна операція)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Аналіз бойових дій свідчить про те, що підрозділи, що виконували завдання охорони і оборони об'єктів діяли не успішно і зазнавали поразки в результаті:

- відсутності продуманої системи організації і ведення розвідки;
- неспроможності посадових осіб викрити задум дій повітряного та наземного противника;
- тактично неграмотного вибору місць розташування органів сторожової і безпосередньої охорони та вогневих засобів;
- відсутності правильно побудованої системи вогню;
- невикористання можливостей мінно-вибухових і інших загороджень;
- низької якості фортифікаційного обладнання позицій і районів розгортання;
- нестійкого радіозв'язку і невикористання інших засобів зв'язку між підрозділами охорони;
- відсутності продуманого бойового розрахунку на випадок різних способів нападу противника;
- допуску на територію об'єктів сторонніх осіб та встановлення з місцевим населенням неслужбових контактів;
- низьких морально-психологічних якостей деяких військовослужбовців.

Виконання завдань охорони і оборони є складовою частиною комплексу заходів забезпечення живучості ПУ, об'єктів (арсеналів, баз, складів, аеродромів, позицій (позиційних районів), РВіА, ЗРВ, РТВ).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ ОХОРОНИ

2.1. Характеристика вогневих позицій РВіА

Район вогневих позицій (далі – ВП) може бути основним, запасним і тимчасовим.

Основний район вогневих позицій призначають для виконання вогневих завдань у всіх видах бою.

Запасний район ВП визначається для виконання вогневих завдань при спланованому або вимушеному залишенні основного району ВП.

Тимчасовий район ВП може визначатись для виконання окремих вогневих завдань.

Залежно від дальності стрільби та умов обстановки мінімальне віддалення району ВП від переднього краю своїх військ, зазвичай, складає для: мінометів калібру до 100 мм – 1 км; мінометів калібру більше 100 мм – 1 – 1,5 км; гаубиць, пушок, бойових машин реактивної артилерії середнього калібру – 2 – 8 км; бойових машин реактивної артилерії великого калібру, артилерійських гармат великої потужності – 10 – 12 км.

Розміри району ВП артилерійського (реактивного артилерійського) дивізіону залежно від умов ведення бойових дій можуть бути під час:

ведення оборони – 3 – 5 км по фронту і в глибину;

ведення наступу – 2 – 3 км по фронту і в глибину;

стабілізаційних дій – до 10 км по фронту і 5 км в глибину.

Розміри району ВП артилерійської (реактивної артилерійської) батареї можуть бути під час:

ведення оборони – до 2 км по фронту і в глибину;

ведення наступу – до 1 км по фронту і в глибину.

стабілізаційних дій – до 6 км по фронту і в глибину;

Відстань між районами ВП артилерійських (реактивних артилерійських) батарей може складати до 1 км, а іноді й більше.

Райони очікування вибираються в межах району ВП батареї або на відстані, що забезпечить швидкий маневр вогневих підрозділів. За можливості в них обладнуються укриття для особового складу та техніки.

У районі вогневих позицій батареї готують не менше п'яти вогневих позицій.

Протитанковим артилерійським підрозділам, що складають ПТРез, визначаються райони зосередження, маршрути (напрямки) переміщення (дій), рубежі розгортання та рубежі виклику.

Район зосередження – ділянка місцевості, що зайнята або підготовлена (намічена) для зайняття протитанковими артилерійськими підрозділами і забезпечує приховане розташування та своєчасний їх вихід на рубежі розгортання або в інший район. У районі зосередження протитанкові артилерійські підрозділи розташовуються побатарейно (повзводно). Розміри району зосередження по фронту і в глибину можуть бути: для протитанкового артилерійського дивізіону – до 2 км, для батареї – до 500 м, для взводу – до 150 м.

Вогневою позицією (ВП) називається ділянка місцевості, зайнята або підготовлена до зайняття вогневими взводами батареї (взводом або гарматою) для ведення вогню.

Вогневі позиції можуть бути закритими або відкритими. Вогнева позиція батареї включає місця (окопи) для гармат, боєприпасів, для машини старшого офіцера батареї і укриття для особового складу; місця (окопи) для самооборони, спостережного поста; місця (окопи) для укриття тягачів і машин з боєприпасами, а вогнева позиція реактивної батареї, крім того, – місця для пункту заряджання і метеорологічного поста.

2.2. Характеристика стартових (вогневих) позицій підрозділів ППО Сухопутних військ

Для розгортання в бойовий порядок призначаються:

зенітному ракетно-артилерійському дивізіону – позиційний район;

зенітній ракетній батареї – стартова позиція;

зенітній артилерійській (ракетно-артилерійській) батареї – вогнева позиція;

групі бойового управління, батареї управління та радіолокаційної розвідки – позиція;

технічній батареї (групі регламенту і ремонту) – технічна позиція.

Зазначені позиції можуть бути основними, запасними, тимчасовими та хибними.

Основна позиція призначається для ведення бою (дій). Основна позиція залишається негайно після проведення з неї стрільб (пуску), у разі її виявлення засобами розвідки противника (БпЛА), у разі обстрілу її артилерією противника.

Тимчасова позиція призначається для несення бойового чергування, підготовки ракет (для підрозділів технічного забезпечення), проведення демонстраційних дій або під час дій підрозділів ППО у смузі забезпечення.

Запасна позиція призначається для маневру у разі навмисного або змушеного залишення основної позиції. Підрозділу ППО призначається не менше двох запасних позицій. У разі переміщення підрозділу на запасну позицію вона становиться основною.

Хибна позиція призначається для введення противника в оману щодо справжнього розташування основних і запасних позицій.

Вони повинні відповідати наступним вимогам:

Стартові позиції зенітних ракетних підрозділів, які озброєні ЗРК, ЗГРК, повинні відповідати наступним вимогам:

а) забезпечувати круговий огляд при кутах закриття у відповідальному секторі батареї (взводу, БМ, ЗСУ) не більш як $0,5^\circ$;

б) нахил майданчиків для БМ, ЗСУ і РЛС не повинен перевищувати 4° ;

в) мати видимі місцеві предмети для орієнтування БМ (ЗСУ) на відстані не менш 1000 м від них;

г) в радіусі до 600 м від БМ (ЗСУ) не повинні знаходитися джерела радіо- та теплового випромінювання, лінії електромереж, які можуть створювати завади радіолокаційним станціям, головкам самонаведення та засобам радіозв'язку;

д) мати приховані та зручні під'їзні шляхи, які дозволяють швидко займати (залишати) СП;

е) у радіусі від 100 м до 150 м від БМ (ЗСУ) не повинно бути каменів, щебеню, цегли та інших предметів, які можуть вражати особовий склад і техніку під час пуску ракет.

Стартова позиція зенітного відділення, озброєного ПЗРК, повинна забезпечувати:

а) круговий обстріл з кутом укриття не більш як $0,5^\circ$;

б) безпеку стрільби для особового складу, який знаходиться поблизу;

в) укриття від вогню і спостереження противника;

г) свободу дій під час виконання прийомів стрільби.

Крім того, поблизу спостережних постів (далі – СП) не повинно бути місцевих предметів, які заважають пуску ракет.

Вогнева позиція зенітного артилерійського підрозділу повинна відповідати таким вимогам:

- а) забезпечувати круговий огляд з тієї точки, де розташована зенітна установка (ЗУ);
- б) нахил майданчиків не повинен перевищувати 10° ;
- в) мати видимі місцеві предмети для орієнтування ЗУ на відстані не менш 1000 м;
- г) мати приховані та зручні під'їзні шляхи, які дозволяють швидко займати (залишати) вогневі позиції
- д) вибирати (по можливості) ВП для ЗУ на височині.

Бойовий порядок зенітного ракетного (ракетно-артилерійського) дивізіону складається з бойових порядків батарей, позиції групи регламенту і ремонту, командного пункту. Батареї дивізіону можуть розташовуватися в одну лінію або ешелонуватися по глибині.

Бойовий порядок зенітних ракетних (ракетно-артилерійських, артилерійських) батарей, включає в себе бойові порядки взводів (обслуг), батарейний командирський пункт, позицій підрозділів забезпечення та обслуговування. Бойовий порядок може будуватись в лінію або дві лінії взводів (обслуг).

Бойовий порядок батареї управління та радіолокаційної розвідки (групи бойового управління) включає: позиції радіолокаційних станцій, місця розташування засобів зв'язку, пункту управління, зенітного взводу (відділення).

Технічна позиція технічної батареї складається з технічних пунктів, пунктів перевантаження готових ракет на транспортні та транспортно-заряджаючі машини та формування колон з ракетами, пунктів прийому, збереження ракет і пункту управління. Технічна позиція обладнується на рівній ділянці місцевості розміром 300 x 400 м і повинна забезпечувати: розташування пункту управління, елементів технологічних потоків і підрозділів підвозу; наявність під'їзних шляхів, природного укриття та маскуванню; найменше ураження від засобів ураження противника.

2.3. Характеристика позицій підрозділів ЗРВ та РТВ

2.3.1. Характеристика бойових позицій підрозділів ЗРВ

Для ведення протиповітряного бою підрозділи ЗРВ завчасно розгортаються на бойових позиціях. Вогневим підрозділом ЗРВ є зенітний ракетний дивізіон (далі – зрдн), на озброєнні якого знаходиться зенітний ракетний комплекс (далі – ЗРК). Тобто, зрдн являє собою тактиковогневу одиницю, яка береться за основу при розрахунку вогневих можливостей з'єднання, частини або угруповання ЗРВ.

Можливості вже існуючих та перспективних засобів розвідки та ударних засобів збройних сил провідних держав світу щодо викриття та знищення ЗРК дозволяють вести мову про дуже низьку живучість підрозділів ЗРВ Повітряних Сил України. Тому, з метою суттєвого зменшення демаскуючих факторів ЗРК як

на бойовій позиції, так і при здійсненні ним маршу, для підвищення бойової ефективності (живучості) комплексу пропонується, поряд з існуючими класичними поняттями: бойова позиція зрдн, тактичний маневр зрдн, зона ураження ЗРК, розглядати, при необхідності, такі поняття, як: позиційний район зрдн, тактичний маневр елементами ЗРК, зона ураження пускової установки (комплексу) ЗРК.

Позиційний район зрдн – район місцевості, де на позиціях (майданчиках) послідовно або одночасно розгортаються елементи ЗРК для ведення бойових дій дивізіоном. Напередодні ведення протиповітряного бою необхідно визначити позиційний район дивізіону та провести його ретельну рекогносцировку (позицій, майданчиків елементів ЗРК) з метою максимальної реалізації бойових можливостей ЗРК.

Тактичний маневр елементами ЗРК – організоване послідовне або одночасне пересування напередодні або в ході бойових дій елементів ЗРК на визначені бойові позиції (майданчики) позиційного району дивізіону з метою виконання бойового завдання. Цей маневр включає до себе перехід елементів зенітного ракетного комплексу із бойового положення у похідне, висування і марш на визначену позицію (майданчик). Розгортання у бойове положення визначених елементів ЗРК здійснюється по команді при здійсненні маршу інших елементів комплексу на цю позицію (майданчик).

Основна мета тактичного маневру елементами ЗРК є у забезпеченні скритності ЗРК, раптовості вогню та живучості взагалі всього дивізіону. Час на проведення цього виду маневру скорочується відносно часу маневру всього зрдн за рахунок того, що при розрахунку загального часу готовності дивізіону до бою не враховується час на зайняття усім дивізіоном бойової позиції, за рахунок скорочення часу готовності до бою (деякі елементи, які мають відносно великі терміни розгортання у бойове положення, можуть почати це розгортання завчасно до прибуття інших елементів зенітного ракетного комплексу) за рахунок можливого скорочення часу на здійснення маршу окремими елементами ЗРК відносно часу здійснення маршу всім дивізіоном. За умови розглядання здійснення тактичного маневру елементами ЗРК на свої позиції (майданчики) у позиційному районі дивізіону С-300П, з'являється можливість вести мову про зону ураження пускової установки (комплексу) ЗРК. При цьому, за умови збільшення відстаней між елементами ЗРК можна вести мову про збільшення дальній межі його зони ураження.

2.3.2. Характеристика позицій підрозділів РТВ

Основною характеристикою позицій підрозділів РТВ є рельєф місцевості, який впливає на зону виявлення.

У ході оцінки рельєфу розглядаються два аспекти:
 підстилаюча поверхня;
 кути закриття.

Підстилаюча поверхня впливає переважно на зони виявлення радіолокаційних станцій (далі – РЛС) метрового та дециметрового діапазонів

хвиль. Вплив на зони виявлення РЛС сантиметрового діапазону незначний, тому на практиці його можна не враховувати.

Для РЛС метрового та дециметрового діапазонів хвиль кращою позицією є горизонтальний рівний майданчик радіусом 1000 – 2000 м.

Кути закриття утворюються місцевими предметами і рельєфом місцевості та обмежують можливості РЛС щодо виявлення цілей на малих висотах.

На формування зони виявлення РЛС сантиметрового діапазону хвиль найбільше впливають кути закриття, проте підстилаюча поверхня має незначний вплив. Найкращою позицією для цих РЛС є горизонтальний майданчик, розташований на пануючій висоті.

Крім вимог до рельєфу, висувається низка суперечливих вимог і до позиції радіотехнічного підрозділу.

Основні позиції радіотехнічних підрозділів вибираються, як правило, не ближче 5 – 10 км від лінії зіткнення, великих адміністративних центрів, промислових об'єктів, аеродромів і позицій зенітних ракетних дивізіонів з урахуванням вимог, які висуваються до позицій радіолокаційних станцій, комплексів засобів автоматизації та засобів зв'язку, що є на озброєнні підрозділів.

Обрані основні позиції повинні:

забезпечувати повну реалізацію тактико-технічних характеристик радіолокаційних станцій і засобів зв'язку;

виключати взаємне екранування радіолокаційних станцій у відповідальному секторі та можливість їхнього одночасного ураження під час нанесення противником ударів по бойових порядках;

забезпечувати маскування й інженерне обладнання з використанням захисних властивостей місцевості;

забезпечувати надійність прикриття від ударів повітряного й наземного противника, ефективність наземної оборони;

забезпечувати електромагнітну сумісність ЗРЛ і засобів зв'язку;

забезпечувати можливість пересування на нові призначені позиції;

забезпечувати необхідну відстань від постійних ліній електропередач.

Виходячи із досвіду ведення Операції об'єднаних сил (раніше Антитерористичної операції) ООС (раніше АТО) при виборі позиції слід враховувати та уникати можливості прихованих підходів наземного противника до позиції радіотехнічного підрозділу.

При неможливості вибору позиції, яка задовольняє всім вимогам, вибирається така позиція, що забезпечила б максимальну реалізацію бойових можливостей засобів радіолокації радіотехнічних підрозділів у даних умовах.

2.4. Характеристика району розгортання пункту управління

Стаціонарний пункт управління (далі – ПУ) створюється та обладнується завчасно ще за мирного часу як у пунктах постійної дислокації, так і поза їх межами з дотриманням вимог легендування на об'єкт протидії. Під час бойових дій управління військами (силами) здійснюється з рухомих пунктів управління.

Рухомий пункт управління розгортається на командно-штабних і штабних машинах, літаках і вертольотах, кораблях, як правило, під час переведення військ з мирного часу на особливий період або з початком воєнних дій.

Для забезпечення живучості рухомі ПУ розміщуються розосереджено та повинні бути ретельно замасковані, скриті від усіх видів розвідки противника, захищені від проникнення його ДРГ, мати надійну охорону та оборону. На них встановлюється суворий порядок руху транспорту й особового складу. У районі розташування ПУ заборонено робити демаскувальні позначення і написи.

Порядок розміщення структурних підрозділів штабу на ОКП, ЗКП встановлює начальник штабу, а на ТКП – заступник командувача. Усі структурні підрозділи ПУ, як правило, розміщаються у відповідності до структурних схем ПУ, які завчасно розробляються командним центром спільно з підрозділом зв'язку та інформаційних систем.

Усі ПУ при розгортанні для роботи на місцевості, як правило, розміщуються по групам: група управління; вузол зв'язку; група охорони, забезпечення і обслуговування.

З метою підвищення живучості найбільш доцільно мати відстані між структурними підрозділами центру оперативного керівництва (центр оперативного управління) до 50 м, іншими структурними підрозділами штабу до 150 м.

Для підвищення прихованості ПУ під час розташування їх на місцевості посадкові майданчики вертольотів призначаються на відстані 2 – 3 км від відповідних ПУ.

В групі охорони, забезпечення і обслуговування розміщуються: спеціальні машини з обладнаними місцями для відпочинку офіцерів, підрозділи охорони та оборони, пункт господарчого постачання, медичний пункт, підрозділ технічного обслуговування техніки. Група забезпечення розташовується від групи управління на відстані 200 – 250 м.

З урахуванням цих вихідних даних середні розмір площі для кожного з ПУ (без радіо та інших засобів, без посадкових майданчиків вертольотів, розташованих за межами ПУ) може складати до 100 га.

2.5. Характеристика району аеродрому

Аеродроми постійного базування як правило розташовані поблизу населених пунктів відповідно до схеми розміщення повинні бути обладнані:

захисними укриттями для авіаційної техніки та авіаційних засобів ураження;

укриттями для захисту особового складу від звичайних засобів ураження та зброї масового ураження;

укриттями для спец автомобілів технічно-експлуатаційної частини (далі – ТЕЧ), пересувна автомобільна ремонтна майстерня (далі – ПАРМ), спеціальної інженерної служби (далі – СІС) і авіаційних ескадрилій (далі – ае);

позицією підготовки літаків;

ескадрильськими технічними будовами;

приміщеннями для зберігання в авіаційній ескадрильї невстановленого на літаки знімного обладнання;

ангаром-лабораторією ТЕЧ частини (ПАРМ) та майданчиком для стоянки літаків під час виконання регламентних та ремонтних робіт;

пунктом управління;

приміщеннями сховищами для ракет, авіаційних мін і торпед;

приміщеннями для приймання їжі, відпочинку й приміщеннями для миття особового складу, який бере участь у підготовці автомобільної техніки (далі – АТ) та забезпеченні польотів;

приміщеннями для переодягання, зберігання та сушки висотного, льотного і технічного обмундирування;

приміщеннями для зберігання, укладки і сушки рятувальних та гальмових парашутів;

тиром для гарячої пристрілки зброї;

майданчиками для спеціальної обробки АТ;

майданчиками для виконання юстирування, калібрування, перевірки працездатності прицільних станцій, а також для списання девіації магнітних компасів та радіокомпасів;

майданчиками для підготовки авіаційних засобів ураження (далі – АЗУ);

майданчиками для перевірки стану зброї після польотів на бойове застосування;

майданчиками для випробування двигунів;

мірятьним полем (для розвідувальної авіації);

засобами зв'язку;

пристроями, що запобігають несанкціонований зліт літаків.

До стоянки літаків прокладаються руліжні доріжки та під'їзні шляхи, які забезпечують безпечне рулювання та буксирування літаків, а також під'їзд засобів наземного обслуговування.

Під час розміщення літаків на групових стоянках (позиціях підготовки літаків) інтервали між кінцевими обтічниками крил літаків, що стоять поруч, мають бути:

для літаків з одним авіаційним двигуном – не менше 2 м;

для літаків з двома авіаційними двигунами – не менше 3 м;

для літаків з чотирма авіаційними двигунами – не менше 5 м.

Для літаків зі змінною стрілуватістю крила, інтервали визначаються при мінімальному куті стрілуватості.

Інтервали між осями гвинтів вертольотів повинні бути не менше, ніж два діаметра несучого гвинта.

Стоянка літаків (укриття) обладнується:

пристроями для заземлення літаків;

місцями для розміщення знімного обладнання;

робочими місцями для інженерно-технічного складу (далі – ІТС);

засобами централізованого забезпечення електроенергією, заправлення паливом та заряджання стисненими газами;

засобами пожежогасіння;

місцями для розміщення засобів наземного забезпечення та централізованої заправки (далі – ЗНО ЦЗ); спеціальним майданчиком для розміщення АЗУ.

2.6. Характеристика арсеналів, баз та складів

Арсенали, бази призначаються для:

приймання від заводів промисловості і військових частин, комплектації, зберігання ракет, боєприпасів і їх елементів; складання ракет (в обсязі, передбаченому конструкторською і експлуатаційною документацією); проведення регламентних робіт з ракетами; заміни приладів, вузлів, ремонту бойових і навчальних ракет; складання і приведення в остаточне спорядження боєприпасів; ремонту боєприпасів, їх елементів і тари; відправки ракет і боєприпасів за призначенням; розбирання і розрядження ракет, боєприпасів та їх елементів; підготовки до утилізації та знищення ракет і боєприпасів та їх елементів.

Склади призначаються для:

приймання від військових частин та зберігання ракет і боєприпасів; складання (за наявності відповідного виробництва) і приведення в остаточне спорядження боєприпасів; проведення регламентних робіт з ракетами; ремонту бойових і навчальних ракет з використанням групових ЗПП; відправки ракет і боєприпасів у війська; приймання від військ і відправки на арсенали, бази стріляних гарматних гільз, тари та інших елементів ракет і боєприпасів, які підлягають поверненню; ремонту боєприпасів, їхніх елементів і тари; підготовки до утилізації та знищення ракет і боєприпасів та їх елементів.

Райони дислокації арсеналів, баз та складів (далі – АБС) визначаються Планом дислокації Збройних Сил України, який розробляється Генеральним штабом Збройних Сил України.

Земельні ділянки для будівництва АБС вибираються відповідно до геологічних і геодезичних вишукувань та державних будівельних норм, з урахуванням природоохоронного законодавства України.

Під час вибору ділянок повинні бути враховані специфічні вимоги, що впливають з необхідності забезпечення тривалого зберігання майна, безпеки і високої оперативності АБС.

Після вибору земельної ділянки та розробки технічного завдання для генерального плану АБС відводиться земельна ділянка та оформлюються правостановлюючі документів на землю.

Під час будівництва нових АБС необхідно керуватися вимогами державних будівельних норм, а також нормативних документів Міністерства оборони України. При цьому особлива увага повинна приділятися захисту АБС від засобів масового ураження.

На ділянці АБС створюються:

технічна територія для зберігання, відправки, складання, ремонту, регламентних, вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт з майном;

сортувальний майданчик для приймання та тимчасового зберігання стріляних гільз, які надходять з військ, тари та майна, які підлягають сортуванню;

охоронні периметри технічної території і сортувального майданчика;

підривні поля (майданчики) для знищення непридатних і небезпечних у службовому поводженні боєприпасів і вибухонебезпечних елементів ракет;

вертолітний майданчик для відправки (приймання) майна;

адміністративно-господарська територія для розміщення управління, енерго-механічного, деревообробного цеху, ремонтно-будівельної ділянки групи, електростанцій, котельень, будівлі пожежного депо, насосних станцій, парків автомобільної техніки, матеріальних складів, акумуляторної зарядної станції, депо мотовозів і тепловозів та інших будинків і споруд допоміжних служб;

містечко для розміщення частини, що здійснює охорону;

житлово-побутове містечко для розміщення гуртожитків, медичних установ, клубів, стадіонів, їдалень, магазинів, лазие-пральних і інших будинків.

Усі будинки адміністративно-господарської території, житлово-побутового містечка і містечка для розміщення частини, що охороняє, розміщуються не ближче 400 м від зовнішнього огороження технічної території та сортувального майданчика.

На технічній території розміщується комплекс будівель для зберігання, складання, ремонту, розбирання, розряджання, підготовки до утилізації, регламентних, вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт з майном, а також протипожежних засобів, технічних засобів зв'язку і сигналізації.

Технічна територія обладнується під'їзними залізничними коліями і ґрунтовими (покращеними) дорогами. На дорогах встановлюються відповідні дорожні знаки.

Сортувальний майданчик організується на окремій території чи на ділянці, що прилягає до технічної території. При цьому зберігання майна і проведення робіт з ним на сортувальному майданчику можуть бути організовані на відстані не менше 200 м від розташованих на технічній території цехів і сховищ з вибухонебезпечним майном. Ці ділянки позначаються на місцевості покажчиками. Розмір площі встановлюється генеральним планом АБС.

Сортувальний майданчик обладнується сховищами, навісами чи майданчиками для зберігання майна, дорогами і залізничними коліями, водоймами, пожежною сигналізацією, технічними засобами охорони, телефонним зв'язком.

Охорона сортувального майданчика здійснюється нарівні з технічною територією.

Охоронні периметри технічної території АБС і сортувального майданчика обладнуються за відповідними проектами і повинні мати:

- огорожу з необхідною кількістю воріт;
- технічні засоби охорони, електроосвітлення і постову сигналізацію;
- контрольно-слідову смугу;
- контрольно-перепускні пункти;
- спостережні вишки, постові грибки і будки;
- захисні стінки та вогневі споруди, окопи;
- вартові приміщення;
- засоби зв'язку.

Технічна територія АБС повинна мати не менше двох в'їздів з доріг загального користування, розташованих з протилежних боків території.

Огорожа охоронного периметра технічної території і сортувального майданчика повинна складатися з двох рядів огорожі та обладнуватися відповідно Інструкції з організації вартової служби в Збройних Силах України.

Смуга між зовнішньою і внутрішньою дротяними огорожами є охоронною зоною. В охоронній зоні споруджуються спостережні вишки, постові грибки і будки, захисні стінки та вогневі споруди, окопи, лінії електропередач і сигналізації, а також дорога уздовж периметра.

Вартові приміщення на АБС, що будуються, розташовуються на охоронному периметрі біля зовнішнього огороження не ближче 70 м від внутрішньої дротяної огорожі.

Можуть застосовуватися спеціальні види огорож периметра, виконані за типовими проектами.

Смуга місцевості завширшки 400 м, розташована навколо зовнішньої огорожі технічної території, є забороненою зоною. Кордони забороненої зони позначаються відповідними покажчиками, встановленими на видних місцях, з відповідними написами.

У межах забороненої зони за узгодженням з місцевими органами влади можуть бути встановлені обмеження щодо пересування людей, руху транспорту і проведення робіт.

Магістральні дороги державного значення повинні проходити на відстані не менше 1000 м від зовнішньої огорожі технічної території.

3. СИЛИ ТА ЗАСОБИ ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ НАПАД

3.1. Сили та засоби наземного противника

Для добування розвідувальних відомостей та виконання диверсійних завдань в тилу противника з'єднання (частини) спеціального призначення виділяють диверсійно-розвідувальні органи – штатні підрозділи спеціального призначення (відділення, група, рота) з силами і засобами посилення. Бойовий склад, озброєння, технічне оснащення і спорядження розвідувальних органів визначаються виходячи з характеру завдання і умов її виконання.

Диверсійно-розвідувальні сили (далі – ДРС) можуть залучатися до заходів добування розвідувальної інформації з метою підготовки держави до оборони, підготовки та проведення спеціальних операцій та/або спеціальних дій, забезпечення готовності Збройних Сил до оборони держави. ДРС здійснюють ведення спеціальної розвідки.

Спеціальна розвідка – комплекс заходів і дій для добування, опрацювання і доведення розвідувальної інформації в інтересах підготовки та ведення (підтримки) операцій, бойових і спеціальних дій з використанням визначених способів добування відомостей, в тому числі встановлення конфіденційного співробітництва з особами за добровільною згодою.

До типових завдань ДРС відносяться:

рейди та сучасні бойові дії;

психологічні (інформаційно-психологічні) операції (Psy-Ops);

здобуття розвідувальної інформації за лінією фронту;

створення агентурних мереж;

пошук, евакуація й доставлення полонених, заручників;

медична допомога;

впровадження в структуру спецслужб і військових організацій з метою шпигунства або знищення людей, що представляють загрозу державі (в тому числі і на території інших держав);

підготовка до переворотів, повалення режимів;

виявлення, ідентифікація та визначення цілей для власних засобів ураження.

Диверсійно-розвідувальна група (далі – ДРГ) призначається у складі штатної групи спеціального призначення або відділення з одним або декількома радистами. Залежно від обстановки до складу ДРГ можуть включатися розрахунки вогневих засобів – наприклад 82 мм мінометів, окремі фахівці для виконання конкретних завдань – снайпери сапери-підричники, тощо. Зазвичай група включає 6 – 12 військовослужбовців.

У групі призначаються командир і його заступник. ДРГ виконує поставлені завдання самостійно або у складі диверсійно-розвідувального загону (далі – ДРЗ). Диверсійно-розвідувальною загон призначається у складі двох і більше ДРГ, а також підрозділів посилення. Диверсійно-розвідувальною загон виконує поставлені завдання як шляхом виділення зі свого складу ДРГ, так і в повному складі.

При виконанні спеціальних завдань ДРГ, ДРЗ можуть підтримуватися вогнем артилерії, загальновійськовими підрозділами.

У тилу противника ДРГ діють самостійно, поза зв'язки між собою, але за єдиним задумом. Об'єднання груп (загонів) може проводитися тільки за наказом старшого начальника.

Диверсійно-розвідувальні групи забезпечуються стрілецькою і холодною зброєю, в тому числі спеціальними видами та іноземними зразками, приладами та пристроями для ведення безшумною і безполуменевою стрільби, прицілами, лазерними далекомірами і вказівками, гранатометами (у тому числі спеціальних), вибуховими речовинами, засобами підривання, спеціальними

зарядами, мінами та іншими видами артилерійського та інженерного озброєння (додаток 1).

3.2. Сили та засоби повітряного противника

Застосування противником безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА) представляє загрозу військовим частинам (підрозділам) під час перегруповування, знаходження в районі зосередження та під час виконання ними бойових завдань.

Всього протягом періоду проведення антитерористичної операції було зафіксоване масоване використання безпілотних літальних апаратів виробництва Російської Федерації для ведення оперативно-тактичної, тактичної розвідки, постановки радіоперешкод та виконання інших спеціальних завдань, в тому числі зафіксовано використання наступних БпЛА: “Форпост”, “Орлан-3М”, “Орлан-10”, “Тахіон”, “Елерон-ЗСВ”, “Гранат 1, 2, 3, 4”, “ZALA-421-08М”, “Застава”, “Стрекоза” та інших. ТТХ БпЛА наведено в додатку 2.

Вказані БпЛА використовувалися для вирішення широкого спектру задач:

- ведення повітряної розвідки об’єктів вогневого ураження;
- виявлення місць дислокації та концентрації особового складу і бойової техніки, маршрутів висування, характеру дій;
- визначення стану інженерного обладнання позицій, системи вогню;
- виявлення резервів і шляхів підвозу боєприпасів та матеріальних засобів з метою їх подальшого знищення;
- виявлення стану доріг по маршрутах висування банд формувань, наявності там підрозділів;
- коригування вогню і контроль результатів ударів мінометів, артилерії (у т.ч. високоточних боєприпасів), реактивних систем залпового вогню “Град”;
- проведення диверсійних заходів з метою виведення з ладу (знищення) важливих об’єктів сил ООС (раніше АТО) (складів ОВТ, боєприпасів, ПММ, тощо);
- ведення радіоелектронної боротьби.

3.3. Порядок дій (застосування) підрозділів противника

3.3.1. Тактика дій ДРГ

Бойове застосування з’єднань, частин і підрозділів спеціального призначення полягає в організованому використанні їх сил і засобів для виконання бойових завдань в тилу противника (в районі збройного конфлікту).

Від сил і засобів з’єднань, частин і підрозділів спеціального призначення виділяються розвідувальні органи, оснащені відповідно до завдання, що виконується озброєнням, розвідувальною технікою, засобами зв’язку та екіпіруванням.

Під бойовими завданнями слід розуміти розвідувальні та спеціальні завдання, які сили і засоби спеціального призначення виконують на території противника.

3.3.2. Спеціальні завдання

Спеціальні завдання полягають у:

знищення (виведення з ладу) систем високоточної зброї, тактичних ракет, авіації на аеродромах, засобів ППО, пунктів управління військами і зброєю, баз, складів та інших важливих об'єктів ЗС України з метою зниження їх боєздатності, порушення управління військами і зброєю, дезорганізації перекидання військ і роботи тилу;

організації партизанських формувань у тилу ЗС України та направлення їх бойової діяльності;

дезорганізації управління підрозділами, зриві поставок їм озброєння, боєприпасів і матеріально-технічних засобів, знищення їх керівників і найбільш важливих об'єктів, забезпеченні нанесення вогневого ураження артилерією по районах їх зосередження.

Основу тактики ДРГ будуть складати приховані й відкриті дії.

До прихованих дій належать: проведення розвідки й шпигунство, розповсюдження ворожої пропаганди та слухів, викривлення й затримка наказів і доповідей, застосування біологічних і хімічних речовин, викрадення окремих осіб, шантаж і тощо.

Відкриті дії можуть носити наступальний або оборонний характер. Оборонні дії ДРГ можуть вестися лише при крайній необхідності, зважаючи на малочисельність групи та відсутність важкого озброєння. Проведення таких дій можливо:

для виграшу часу й створення умов головним силам для виконання основного бойового завдання;

в оточенні, як вимушеної форми бойових дій.

До наступальних дій належать: налети, засади, диверсії й терористичні акти, озброєний грабіж, підпали.

Характерними рисами наступальних дій будуть раптові короткочасні удари з використанням маневру й швидким виходом із бою.

Наступальні дії планується проводити, як правило, у нічний час або в умовах обмеженої видимості. Проте не виключені дії ДРГ і в світлий час доби.

3.3.3. Види наступальних дій ДРГ

3.3.3.1. Наліт – найбільш розповсюджений спосіб бойових дій диверсійно-розвідувальних підрозділів. Наліт передбачає раптовий напад на об'єкт з метою руйнування споруд, знищення особового складу та техніки. Такий напад включає прихований вихід у намічений район, стрімке нанесення удару, швидкий вихід із бою й відхід.

Для здійснення нальоту із складу диверсійно-розвідувальних підрозділів формуються, як правило, три групи: штурмова, вогневої підтримки та бойового забезпечення (заборона підходу підкріплення). Може виділятися група розгородження в кількості 3 – 5 осіб.

Завданнями груп є:

штурмової групи – проникнення на об'єкт і його знищення з використанням підричних приладів, ПТКР, гранатометів і стрілецької зброї;

групи вогневої підтримки – знищення вогневих засобів і особового складу, що охороняє об'єкт, встановлення мінно-вибухових загороджень на шляхах відходу ДРГ;

групи бойового забезпечення - влаштування засад на ймовірних шляхах висунення (прибуття) сил підсилення охорони об'єкта з метою їх знищення чи зв'язування вогнем на час проведення нальоту й відходу інших груп;

групи розгородження - розробка проходів у системі охоронних загороджень і знищення часових.

Під час нальотів диверсійно-розвідувальних підрозділів може проводитися:

а) дистанційний підрич мінно-вибухових приладів;

б) прицільний вогонь із різноманітних видів зброї.

У доповнення до цих способів дії можуть застосовуватися удари у взаємодії з тактичною авіацією, або з застосуванням БпЛА:

удар авіаційними боеприпасами по цілевказівках ДРГ;

удар силами і засобами диверсійно-розвідувальних підрозділів після дій авіації.

Дистанційний підрич мінно-вибухових приладів може виконуватися: шляхом вогнепроводних, електропроводних, радіо- і лазерних каналів управління;

із застосуванням програмно-часових приладів;

ініціюванням вибуху різноманітними діями військ, що обороняють об'єкти (вібрації, випромінювання, тощо).

Усі ці варіанти допускають завчасне встановлення й ретельне маскуванню засобів підричу.

Засоби підричу планується влаштовувати з розрахунком на неможливість їх знешкодження, що приведе до зв'язування дій протидиверсійних сил. Досягнення цієї мети може здійснюватися встановленням облудних засобів чи грубого імітування маскуванню засобів підричу.

Проведення прицільного вогню з різноманітних видів зброї здійснюється із заздалегідь підготовлених позицій, у тому числі й закритих. При проведенні вогню із закритих позицій із застосуванням мінометів у межах візуальної видимості об'єктів можуть розміщуватися корегувальники вогню з технічними засобами спостереження.

По об'єктах планується також застосування боеприпасів типу ПТКР, що керуються по дротах чи з допомогою головок самонаведення (ІЧ, лазерних, тощо).

Можливості зброї, що застосовується, дозволяють вести прицільний вогонь на відстані до 6 км.

Враховуючи те, що наліт передбачає раптовість, успіх його відбиття великою мірою залежить від своєчасного виявлення підходу ДРГ до об'єкта охорони. Отже, в основу підготовки охорони слід покласти отримання навичок своєчасного виявлення диверсантів, маневру й активності дій із їх знищення.

Для проведення рейду із складу ДРГ, як правило, формуються дві групи: штурмова й прикриття. Для забезпечення швидкого пересування можуть використовуватися вкрадені транспортні засоби.

Засади організуються на маршрутах висування в райони виконання бойових завдань із метою знищення сил і засобів противника, які виводяться.

Спеціальні засади організуються для ураження заздалегідь наміченого об'єкта, періодичні – коли об'єкт заздалегідь не вибирається й рішення про напад приймається на місці з появою об'єкта.

Для засади вибираються місця, де транспортні засоби вимушені знижувати швидкість або робити зупинку (круті підйоми, повороти, ділянки з поганим станом доріг, залізничні роз'їзди, вузькі проходи в гористій і лісовій місцевості, заболочені місця, тощо).

При організації засад на маршрутах руху із складу ДРГ виділяються спеціальні команди для знищення охорони, знищення (пошкодження) об'єкта диверсії, унеможливлення відходу військ і підходу резервів.

У разі неможливості повного знищення противника бій за сигналом припиняється й ДРГ здійснює відхід в пункти збирання. Для відриву від переслідування треба очікувати широке використання оманного маневру. Різновидом дії з засади є заманювання в пастку.

3.3.3.2. Диверсії проводяться з метою знищення окремих особливо важливих об'єктів, засобів бойового управління й зв'язку. Сутність диверсії полягає в знищенні всього об'єкта чи найбільш важливої його частини, без якої він не може функціонувати.

Диверсійні операції проводяться шляхом безпосереднього проникнення на об'єкт або шляхом знищення цього об'єкта з певної відстані, для чого можуть бути використані мінно-вибухові прилади й інші вогневі засоби.

Широке застосування мають міни-сюрпризи, що маскуються під різноманітні предмети: валізи, портфелі, авторучки, консервні банки, тощо.

Для виводу із ладу ракетної техніки можуть використовуватися беззвучні гвинтівки та пістолети.

За допомогою портативних приладів радіоперешкод, що закидаються диверсантами або БпЛА, можуть бути створені серйозні перешкоди в роботі засобів зв'язку.

Запобігти диверсії може постійний контроль підступів до об'єкта, аналіз демаскуючих ознак, ретельний контроль транспортних засобів і вантажів, що прямують на об'єкт, організація суворого пропускного режиму, надійна робота технічних засобів попереджувальної сигналізації й інженерних загороджень і висока пильність особового складу.

4. ПОРЯДОК ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОБ'ЄКТУ (БАЗИ, СКЛАДУ, АРСЕНАЛУ, СП, ПУ)

4.1. Мета та завдання підрозділів охорони і оборони об'єкту при його функціонуванні

Підрозділи охорони при виконанні завдань щодо охорони і оборони об'єкту (бази, складу, арсеналу, СП, ПУ) поєднують елементи різних видів оборони.

Охорона і оборона об'єкту (бази, складу, арсеналу) має на меті:
своєчасно виявити початок дій наземного противника (ДРГ);

відбити напад сил противника, нанести йому втрати, не допустити його вторгнення на територію об'єкту, а також ведення противником вогню по об'єкту;

створити умови для надійного функціонування об'єкту;

забезпечити суворий пропускний режим на об'єкт;

забезпечити тривале та надійне функціонування об'єкту в умовах вороже настроєного місцевого населення.

Основними завданнями підрозділів (сил) охорони за досвідом бойових дій можуть бути:

спостереження за районами місцевості, що прилягають до району розташування об'єкту ;

виявлення і ураження наземного противника (ДРГ) в районах поблизу розгортання (розміщення) об'єкту;

патрулювання, прочісування, пошуково-ударні і пошуково-засадні дії на підступах до району розгортання (розташування) об'єкту;

Стійкість і активність охорони і оборони об'єкту досягається:

витримкою, стійкістю та наполегливістю особового складу, які здійснює охорону і оборону, їх високим бойовим духом та здатністю тривалий час виконувати поставлені завдання;

безперервною розвідкою виявлення противника (ДРГ);

приховуванням системи охорони і оборони об'єкту;

різноманітною побудовою системи охорони і оборони;

вмілим використанням вигідних умов місцевості та її інженерного обладнання;

створенням ефективних систем охорони, перепускного режиму, вогню в поєднанні із системами інженерних загороджень, технічних засобів охорони та вогневих позицій;

надійною протиповітряною обороною;

своєчасним маневром підрозділами, вогневими засобами, технічними засобами охорони та вогнем на загрозливі напрямки;

негайним затриманням (знищенням) противника, який виявлений на підступах об'єкту;

постійним виконанням заходів щодо захисту від високоточної зброї і зброї масового ураження, а також від впливу техногенних аварій і катастроф;

здійсненню перепускного режиму, який виключає проникнення сторонніх осіб на територію об'єкту.

4.2. Тактика дій підрозділів охорони

Для забезпечення безпеки об'єктів необхідно проводити роботу з оперативного обладнання території поблизу об'єкту, обладнувати військові об'єкти сучасними технічними засобами охорони, створювати та тримати у режимі цілодобового чергування спільні територіальні інформаційно-координаційні центри з антитерористичної діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом.

Основні заходи щодо захисту об'єктів від дій ДРГ

Основними заходами щодо запобігання диверсіям на об'єктах є:

- постійний моніторинг ситуації що складається в районі виконання завдань та аналіз розвідувальних даних;
- контроль підступів до об'єктів;
- усунення демаскуючих ознак;
- ретельний контроль транспортних засобів і вантажів, що прибувають на об'єкти;
- організація суворого перепускного режиму;
- надійна робота технічних засобів, попереджувальної сигналізації та інженерних загороджень;
- висока пильність особового складу;
- виявлення та організація пошуку і знищення встановлених передавачів радіоперешкод, радіомаяків, засобів відео спостереження;
- імітація діяльності хибних об'єктів, позицій та радіоелектронного випромінювання радіоелектронних засобів;
- періодична зміна місцеположення об'єктів для превентивного виведення рухомих засобів з-під удару.

Досвід боротьби з ДРГ та терористичними формуваннями потребує створення наступних елементів бойового порядку:

- підрозділів для розвідки ДРГ;
- підрозділів для створення суцільного кільця внутрішнього оточення;
- підрозділів для блокування ДРГ шляхом створення суцільного кільця зовнішнього оточення та для попередження деблокування оточених груп ззовні;
- засобів протиповітряної оборони для запобігання пошуку та евакуації ДРГ підрозділами армійської авіації та дії БпЛА;
- підрозділів пошуку та знищення блокованих ДРГ;
- резервів на кожному з ймовірних напрямків прориву ДРГ або їх відходу для створення переваги у силах та засобах.

Основна увага приділяється діям підрозділів пошуку та знищення блокованих ДРГ. До складу групи пошуку та знищення можуть включатися підрозділи спецпризначення ЗС, національної гвардії (далі – НГ), міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), механізовані, аеромобільні та інженерно-саперні підрозділи.

Пошук може здійснюватися в одному напрямку, за напрямками, які сходяться в центрі, та розбіжними напрямками із центру, а також поділом блокованого району на ділянки з послідовним оглядом кожної з них.

Під час проведення пошуку здійснюється ретельний огляд місцевості, житлових будинків, будівель і інших об'єктів. Виявлені зброя і боєприпаси вилучаються, підозрілі особи, що вийшли на позиції підрозділів блокування, затримуються і супроводжуються до фільтраційного пункту, ті, хто чинить опір, – знищуються.

УВАГА! *З метою уникнення втрат особового складу та прориву ДРГ, перевага повинна надаватися знищенню особового складу ДРГ, а не затриманню, так як специфікою підготовки особового складу таких груп є володіння єдиноборствами та здатність до ефективного ближнього бою.*

Безпосередньо в районах виконання завдань боротьба з ДРГ полягає в їхньому своєчасному виявленні, локалізації та знешкодженні або знищенні. Вона організується і здійснюється за участю підрозділів в ході оперативно-розшукових заходів, проведених органами, наділеними чинним законодавством правом оперативно-розшукової діяльності, або в ході операцій, що проводяться під керівництвом органів військового управління.

При цьому підрозділи доцільно застосовувати у формах розвідувально-пошукових, засадних і ізоляційно - обмежувальних дій, основними з яких є:

влаштування засідок;

пошук;

блокування району місцевості, де виявлені ДРГ противника і незаконні збройні формування (далі – НЗФ), з подальшим їх знищенням спільно з підрозділами НГ, підрозділів МВС України.

Якщо наявними силами скрутно оточити ДРГ, то основні зусилля доцільно зосередити на заборону (уповільненні) його просування (відходу), прикритті важливих об'єктів веденням стримуючих або бар'єрної-загороджувальних дій.

Основним змістом дій підрозділів при цьому є своєчасне висунання назустріч ДРГ, що намагається проривається, заняття оборонних позицій і утримання певного рубежу, недопущення прориву і виходу ДРГ з контрольованої зони. При цьому переслідування доцільно проводити не по сліду ДРГ, з метою уникнення засідок та мінованих ділянок, а паралельними шляхами.

Найчастіше виявлення ДРГ, як правило, відбувається тільки після його нападу на об'єкт. При цьому основні зусилля підрозділів охорони повинні бути зосереджені на блокуванні ДРГ і утриманні її в певному районі місцевості, до прибуття підрозділів, призначених для боротьби з ними.

Блокування району місцевості, на якій виявлена ДРГ противника, треба здійснювати виставленням постів або заняттям одиночних вогневих позицій. При цьому рубежі блокування повинні забезпечувати максимальну дальність спостереження. Щоб не допустити просочування з району, що блокується однаків і невеликих за чисельністю ДРГ, а також прориву з боєм значних груп, повинна бути забезпечена надійний зоровий і вогневий зв'язок між підрозділами.

Інтервали між позиціями підрозділів при цьому не повинні перевищувати 200 метрів. На закритих ділянках місцевості або в умовах поганої видимості треба використовувати освітлювальні засоби, прилади нічного бачення, сторожових собак.

Залежно від розмірів і значності об'єктів для здійснення охорони призначаються підрозділи - від відділення до батальйону. Найбільш важливі об'єкти повинні охоронятися на принципах кругової оборони, максимального використання захисних властивостей місцевості, самих об'єктів та інженерних загороджень.

Основною формою застосування підрозділів для охорони та оборони об'єктів, є охоронно-вартові дії – безпосередньо на об'єктах, а на підступах до них – шляхом несення патрульно-постової служби.

Заходи з охорони й оборони об'єктів необхідно тісно пов'язувати із заходами з охорони громадського порядку поблизу об'єкту, що охороняється (об'єктових-зональний метод ізоляційно-обмежувальних дій та охорони об'єктів). При цьому чисельність підрозділів для блокування, пошуку та ліквідації ДРГ, що виявила себе нападом на об'єкт, зменшується в 1,2 – 1,5 рази, ніж у випадку, якби застосовувався тільки об'єктовий метод охорони.

Безпосередню охорону об'єкта треба організовувати виставленням варт. Найбільш прийнятні класичні способи охорони: спостереження, патрулювання між об'єктами, що охороняються.

При нападі на об'єкт ДРГ противника варта вживає заходів до відбиття нападу. Друга зміна, резерв, убуває для блокування підступів до об'єкта і створює систему сторожових постів, звернену фронтом до об'єкта, частиною сил проводить пошукові заходи на заблокованій місцевості.

Третя зміна разом з іншими підрозділами, розміщеними в безпосередній близькості з об'єктом нападу диверсійної групи, висуваються в напрямку об'єкта, для блокування району, здійснюють пошук, блокування та ліквідацію ДРГ.

При нападі на об'єкт переважаючих сил друга зміна охорони об'єкта залучається для посилення постів, третя – для блокування району місцевості та подальшого знищення противника.

Для заборони проникнення ДРГ противника в населений пункт, або район розташування об'єкту підрозділи можуть виконувати завдання у формі режимно-обмежувальних дій і патрульно-постової служби. Враховуючи рівень підготовки особового складу в питаннях несення (ведення) режимно-обмежувальних дій і патрульно-постової служби, доцільно їх застосування спільно зі структурними підрозділами НГ, ВВ МВС. При цьому розгортання системи контрольно-пропускних пунктів (далі – КПП) необхідно здійснити на всіх під'їзних напрямках до населеного пункту (об'єкту), виставлення сторожових постів по всьому периметру, патрулювання.

Чисельність особового складу на КПП доцільно мати від трьох осіб до відділення. При необхідності (у разі нападу на військовий наряд) КПП доцільно розгорнути всередині блокпоста, підготовленого до кругової оборони. При виявленні незаконного переміщення людей і провозі забороненого вантажу в ході перевірки документів та огляду транспорту порушники затримуються,

викликається резерв або найближчий рухомий патруль, який доставляє затриманих в комендатуру.

Пропуск через блокпост автомашин і їх перевірка повинні проводитися співробітниками МВС (в районах виконання завдань підготовленим особовим складом), а особовий склад підрозділів ЗС доцільно застосовувати для підтримки вогнем дій міліції в разі чинення опору диверсантами.

При нападі на КПП (блокпост) особовий склад у повному складі займає оборону і веде бій, а при прибутті резерву бере участь у ліквідації ДРГ. При відході ДРГ наряд залишається на КПП, надаючи право переслідування резерву.

Несення служби на спостережних (сторожових) постах, розгорнутих по периметру об'єкту, необхідно організувати для своєчасного виявлення ДРГ, попередження про її появу, заборони висування і дій в районі розташування об'єкту. При цьому вони повинні прикриватися мінно-вибуховими загородженнями в керованому варіанті, сигнальними мінами.

Спостережний (сторожовий) пост повинен постійно підтримувати зв'язок командиром, що його виставив. Виділений наряд службу несе беззмінно протягом дня або ночі, нічим себе не виявляючи. Він нікого не затримує і не опитує. Про появу одиночних розвідників або їх груп старший поста доповідає своєму командирю. Тільки при безпосередньому нападі бойовиків на пост наряд відкриває вогонь і відходить, продовжуючи вести спостереження.

Пости регулювання (КПП) слід обладнати з розрахунком їх захисту від нападів ДРГ противника, оснащувати всім необхідним для несення служби протягом короткочасного періоду (від декількох діб до тижня).

Сторожові пости необхідно розгортати в місцях, де місцевість забезпечує найбільшу дальність спостереження як за маршрутом так і за об'єктом. Відстань між постами повинна забезпечувати вогневу взаємодію. У проміжках між постами на підступах до об'єкту необхідно влаштовувати інженерні загородження із застосуванням світлових і звукових засобів сигналізації. При підвищенні активності ДРГ поблизу районів розташування об'єктів, збільшенні кількості випадків нападів на колони, інтервали між сторожовими постами доцільно скорочувати до 150 – 200 метрів.

УВАГА! За досвідом АТО (ООС), ДРГ практикують неодноразові напади та засідки в тих місцях, де вони були вдалими. Тому доцільно заздалегідь планувати вогневе ураження по таким ділянкам. У випадках нападу ДРГ на сторожові пости слід посилювати їх за рахунок резерву, при необхідності – розгортати блокпости, для несення служби на кожному з яких залучати до механізованого взводу.

Секрети влаштовують на деякому віддаленні від сторожових постів, при цьому маршрути виходу в секрети обладнуються укриттями для забезпечення безпеки переміщення особового складу, зручності ведення вогню і вогневої підтримки.

На ділянках із закритою місцевістю, або великою територією (аеродром, арсенал) організовують патрулювання пішими і рухливими (забезпеченими транспортними засобами) патрулями. При цьому одного пішого

патруля призначається від 2-х до 5-ти кілометрів, рухливому – до 11 кілометрів ділянки маршруту.

Швидкість руху патруля повинна забезпечувати охорону ділянки маршруту, з цього, прийнято, що вона становить близько 4 км/год для пішого патруля і близько 20 км/год для рухомого патруля.

4.2.1. Охорона позицій (позиційних районів) підрозділів РВіА

Охорона в артилерійських підрозділах організовується і здійснюється з метою: недопущення проникнення розвідки противника в район дій (розташування) артилерійських підрозділів; виключення раптового нападу на них наземного противника, його повітряних (аеромобільних) десантів, диверсійно-розвідувальних груп; забезпечення підрозділам, що охороняються, часу і вигідних умов для розгортання (приведення в бойову готовність) і ведення бойових дій.

Охорона артилерійських підрозділів здійснюється штатними підрозділами охорони, у разі необхідності додатково можуть виділятися необхідні сили і засоби, потреба в яких розраховується на підставі типових нормативних показників, від загальновійськових (десантно-штурмових, повітрянодесантних підрозділів).

Охорона артилерійських підрозділів здійснюється загальною системою охорони, або штатними підрозділами охорони, організовуваною розпорядженням командира загальновійськової частини та командиром частини РВіА. Охорона в артилерійських підрозділах має наступні форми: у всіх видах бойових дій – безпосередня охорона, при здійсненні маршу – похідна охорона; при розташуванні на місці – сторожова охорона. Також під час розташуванні артилерійського дивізіону (батареї, взводу) з обладнанням базового табору по його периметру може створюватися смуга охорони, а в умовах загрози нападу противника – оборонна позиція.

Для досягнення мети охорони артилерійського дивізіону (батареї, взводу) сили і засоби, що виділені для її здійснення, повинні вирішувати наступні завдання:

охорона артилерійського дивізіону (батареї, взводу) при розташуванні в базовому таборі (районі зосередження);

розвідка маршрутів пересування артилерійського дивізіону (батареї, взводу);

інженерна розвідка районів вогневих позицій (4 – 7 позицій для кожної батареї) та пунктів управління (КП, ТПУ);

супроводження і охорона артилерійського дивізіону (батареї, взводу) при здійсненні маршу (маневру в районі вогневих позицій);

безпосередня охорона і оборона пунктів управління, районів вогневих позицій та польових складів боєприпасів, складів паливно-мастильних матеріалів й інших важливих об'єктів;

організація і здійснення охорони та оборони при нападі наземного і повітряного противника.

Безпосередня охорона організовується у всіх видах бою (дій) для попередження про загрозу нападу противника та захисту від дій його диверсійно-розвідувальних груп в підрозділах і на командно-спостережних пунктах. Вона здійснюється, силами і засобами штатних підрозділів охорони, так і самими підрозділами артилерії: спеціально призначеними спостерігачами, а також патрулями, секретами і чатовими біля бойових машин та місць відпочинку особового складу.

У виняткових випадках, безпосередня охорона організовується командирами артилерійських підрозділів і здійснюється своїми силами і засобами, а також призначеними підрозділами від механізованих (мотопіхотних) підрозділів. Безпосередня охорона в районах вогневих позицій здійснюється спостережними постами (спостерігачами), патрулюванням і черговими гарматними номерами, а на командно-спостережних (спостережних) пунктах – черговими спостерігачами.

Похідна охорона призначається для забезпечення безперешкодного руху артилерійського дивізіону (батареї, взводу) під час його переміщення, недопущення проникнення наземної розвідки противника, його диверсійно-розвідувальних груп та незаконних збройних формувань до підрозділів, які рухаються, виключення раптового нападу противника, а також для створення вигідних умов для зайняття вогневих позицій.

Похідна охорона артилерійських підрозділів при здійсненні маршу у складі бригади здійснюється: авангардом або головною похідною заставою, рухомими і нерухомими боковими похідними заставами, ар'єргардами або тилловими похідними заставами. При здійсненні маршу самотійною колоною похідна охорона здійснюється рухомими і нерухомими боковими (тиловими) похідними заставами.

Сторожова охорона організовується при розташуванні артилерійського дивізіону (батареї, взводу) на місці, штатними підрозділами охорони, а у разі необхідності для забезпечення охорони виділяються необхідні сили і засоби від загальновійськової частини, з метою недопущення проникнення розвідки противника до підрозділів, які охороняються, завчасного виявлення наземного противника і попередження про нього та оборони визначеного рубежу (позиції) у разі нападу противника.

Сторожова охорона організовується на підставі рішення командира. Складається з дозорів, секретів, сторожових і спостережних постів, та організується навколо району розташування підрозділів і повинна перекривати всі основні дороги і підступи до нього.

До складу сторожових загонів, сторожових застав можуть включатися батареї або вогневі взводи, від підрозділів охорони виділяються секрети, сторожові і спостережні пости.

Сторожова охорона здійснюється сторожовими постами в складі механізованого (мотопіхотного) відділення та секретами. На найбільш небезпечних напрямках сторожова охорона може здійснюватися сторожовими заставами в складі посиленого взводу і сторожовими загонами в складі посиленої роти.

Бойова охорона створюється з метою недопущення раптового нападу противника на підрозділи, які охороняються, ведення ним наземної розвідки та введення в оману щодо розміщення вогневих позицій артилерійських підрозділів. В бойову охорону призначаються, як правило, механізовані (мотопіхотні) підрозділи на бронетехніці, які виставляються на найбільш імовірні напрямки дій противника. В умовах безпосереднього зіткнення з противником бойова охорона не виставляється, її завдання покладаються на підрозділи, які займають оборону попереду.

Оборонна позиція обладнується для оборони району розміщення (базового табору) і вогневих позицій з метою відбиття можливого нападу противника. Відстань до позиції повинна унеможливлувати ведення противником ефективного вогню із стрілецької зброї по артилерійським засобам та забезпечувати взаємну підтримку механізованих (мотопіхотних) підрозділів вогнем.

Порядок організації і здійснення охорони та оборони артилерії штатними підрозділами охорони.

Для здійснення сторожової і похідної охорони артилерійського дивізіону (батареї, взводу) під час їх розташування на місці та в ході переміщення від підрозділу охорони призначаються відповідні сили і засоби охорони у необхідному складі та з визначеними завданнями.

Під час організації сторожової охорони сторожові пости в складі механізованого (мотопіхотного) відділення виставляються на віддаленні до 1500 м від району розташування підрозділів, які охороняються; секретри в складі 2 – 3 осіб на відстані до 400 м.

Сторожовому загону (заставі) вказується смуга охорони і рубіж оборони, при цьому ширина смуги охорони може бути: для батальйону – 10 км, для роти – 5 м, для взводу – 2 км. Віддалення сторожового загону (застави) від району розташування артилерійського дивізіону (батареї, взводу) залежить від його складу і може бути 5 – 15 км. Воно повинно забезпечувати підрозділам проведення маневру, зайняття вогневих позицій та можливість підтримки дій сторожової охорони.

Батальйон (рота, взвод), що призначений у сторожовий загін (заставу), займає вказаний йому рубіж і готує його до оборони, при цьому найбільш важливі напрямки прикриваються сторожовими заставами (постами). Рубіж повинен бути зручним для ведення оборони, забезпечувати добрий огляд у бік противника та обладнаним в інженерному відношенні. Оборона на ньому будується на більш широкому фронті, ніж зазвичай.

Основу оборони сторожового загону (застави) складають окремі опорні пункти сторожових застав (постів) в складі рот (взводів), які підготовлені до кругової оборони, вогневі позиції артилерії та інших вогневих засобів. В смузі охорони сторожовий загін (застава) готує основні, а при наявності часу і запасні позиції.

Для прикриття проміжків між сторожовими заставами від них виставляються сторожові пости і патрулі, а на прихованих підступах – секретри.

Для ведення розвідки перед фронтом і на флангах сторожового загону (застави) висилається розвідувальний дозор, дозорні відділення. Вночі та в умовах обмеженої видимості організується радіолокаційне спостереження.

Система вогню організується з урахуванням ведення підрозділами кругової оборони. Проміжки між сторожовими заставами і танконебезпечні напрямки прикриваються вогнем артилерії та інших вогневих засобів і повинні бути під постійним спостереженням. Артилерійський дивізіон (батарея, взвод) розташовується на вогневих позиціях в глибині оборони батальйону (роти) в готовності до здійснення вогневого ураження противника. Резерв командира батальйону (роти) розташовується в глибині бойового порядку в готовності до виконання раптових завдань і маневру на загрозливий напрямок.

З отриманням даних про появу противника командир сторожового загону (застави) доповідає про це артилерійському командирі, який вислав охорону, та інформує сусідів.

Дрібні групи противника, які намагаються проникнути до району розташування підрозділів, що охороняються, сторожовий загін (застава) захоплює в полон або знищує. При нападі противника, який переважає, батальйон (рота) стійко утримує зайнятий рубіж і не допускає прориву противника до підрозділів, які охороняються.

У разі висадки в смузі охорони повітряного десанту (диверсійно-розвідувальних сил) противника, командир батальйону (роти) доповідає про це артилерійському командирі та організовує знищення десанту (диверсійно-розвідувальних груп) або блокування району висадки.

Під час здійснення похідної охорони під час переміщення у напрямку її руху від механізованого (мотопіхотного) підрозділу на відстань 5 – 10 км висилається головна похідна застава в складі до посиленої роти або взводу; на загрозливі фланги й у тил, за необхідності – бокові (тильні) похідні застави в складі до посиленого взводу на відстань до 5 км.

Головна похідна застава силою до роти висилає головний дозор у складі взводу на відстань 3 – 5 км, головна похідна застава силою до взводу (головний дозор) – дозорне відділення на відстань, яка забезпечує спостереження за ним і підтримку вогнем. Якщо марш здійснюється в особливих умовах, похідна охорона висилається на менше, ніж зазвичай віддалення.

Від артилерійських дивізіонів (батареї, взводів), які здійснюють марш у складі головних сил бригади (полку), зазвичай висилаються головні дозори, а від замикаючого дивізіону – і тильна похідна застава.

При необхідності, на найбільш небезпечні ділянки маршруту під час проходження колони для зайняття та утримання вигідних рубежів (пунктів) на них виставляються нерухомі бокові застави або блокпости.

Для огляду місцевості від головної (бокової, тильної) похідної застави (головного дозору) в напрямку руху і в сторони флангів може висилатися дозорне відділення або піший дозор.

Під час зупинки на привал головна похідна застава (головний дозор) займає вигідний рубіж, організує спостереження і перебуває в постійній готовності до відбиття нападу противника.

З виходом у район відпочинку головна похідна застава (головний дозор) займає вигідний (зазначений) рубіж і виконує завдання сторожової охорони, перебуваючи у постійній готовності до відбиття нападу противника. Командир роти (взводу) вказує підрозділам позиції, смуги вогню та уточнює порядок дій у разі появи противника. У районі відпочинку похідна охорона може замінитися підрозділом, призначеним в сторожову охорону.

Підрозділ, що діє в якості бокової похідної застави, пересувається визначеним для нього маршрутом на рівні голови колони, яка охороняється. Тильна похідна застава прямує за колоною.

Оборонна позиція. У разі прориву противника і виходу до району розташування дивізіону (батареї, взводу) або нападу на вогневі позиції, механізовані (мотопіхотні) підрозділи повинні бути готові вести оборонний бій і відбити атаку противника.

Для ведення оборони батальйону призначається район оборони, роті та взводу – опорний пункт. Ширина району оборони батальйону може складати 3 – 5 км, опорного пункту роти 1 – 1,5 км по фронту. В залежності від завдання, умов обстановки і характеру місцевості фронт оборони може бути й іншим. Проміжки між опорними пунктами рот можуть бути до 1000 м. Глибина оборони повинна забезпечувати тактичну взаємодію і вогневу підтримку між елементами бойового порядку, розосереджене розташування підрозділів і маневр та може бути: батальйону – до 3 км, роти – до 1 км.

Взвод обороняє опорний пункт фронтом до 400 м і до 300 м углибину. Механізоване відділення обороняє бойову позицію фронтом до 100 м. Проміжки між опорними пунктами взводів можуть бути до 300 м, між позиціями механізованих відділень – до 50 м.

При побудові бойового порядку взводу у дві лінії позиція одного з відділень може облаштовуватися у глибині опорного пункту (на другій лінії) на відстані 100 – 200 м за траншеєю.

З метою виконання бойового завдання щодо оборони артилерійських підрозділів штатні та придані підрозділи охорони створюють побудову оборони. Вона повинна забезпечувати наростаючу протидію противнику і не допустити прориву району оборони (опорного пункту).

Для відбиття нападу противника на командно-спостережні (спостережні) пункти готують окопи для ведення вогню із стрілецької зброї і призначають сектори обстрілу, готують вогонь батареї на найближчих підступах до пункту, встановлюють порядок освітлення місцевості при відбитті нападу противника вночі, організовують взаємодію з сусідніми командно-спостережними пунктами.

У розпорядженні з організації безпосередньої охорони командир (начальник штабу) дивізіону, командир (старший офіцер) батареї вказують: напрями, на яких зосередити особливу увагу, і приховані підступи до вогневої позиції (командно-спостережному пункту); яку і де мати безпосередню охорону, її склад, завдання і час виставлення; порядок дій особового складу при нападі противника, місця окопів для стрільби із стрілецької і протитанкової зброї, сектори обстрілу; порядок мінування підступів до вогневої позиції і кількість мін, що виділяються; порядок освітлення місцевості при відбитті нападу

противника вночі; порядок дій при прориві танків і піхоти противника в район вогневої позиції (командно-спостережного (спостережного) пункту); сигнали сповіщення.

При постановці завдань спостережному посту (спостерігачу) указують орієнтири, відомості про противника і свої підрозділи, місце спостережного поста (спостерігача), сектор спостереження, на що звертати особливу увагу, порядок доповіді результатів спостереження і сигнали оповіщення.

Особовий склад, призначений в безпосередню охорону, повинен знаходитися в постійній бойовій готовності, дотримувати маскування, проявляти високу пильність, рішучість і стійкість.

4.2.2. Охорона і оборона аеродромів, районів дислокації військ ЗРВ

Охорона і оборона аеродромів, районів дислокації частин організовується з метою попередження та відбиття нападу повітряного та наземного противника, забезпечення збереження озброєння, техніки і запасів матеріальних засобів, запобігання несанкціонованих зльотів літаків (вертольотів), а також для затримки літальних апаратів (далі – ЛА) противника, які приземлились на даному аеродромі (площадці).

Охорона і оборона аеродромів (авіаційних частин) здійснюється силами та засобами всіх підрозділів, розташованих на аеродромах, а також спеціально виділеними військовими частинами (підрозділами) СВ.

Прикриття аеродромів від ударів засобів повітряного нападу противника здійснюється в єдиній системі ППО. У деяких випадках частинам винищувальної авіації (далі – ВА) ставиться завдання на прикриття окремих найважливіших аеродромів.

Для безпосередньої ППО аеродромів виділяються зенітні ракетні (зенітні артилерійські) військові частини (підрозділи) ЗРВ, наземні військові частини (підрозділи) радіоелектронної боротьби (далі – РЕБ), а також залучаються розрахунки стрільців-зенітників підрозділів охорони (авіаційних) авіаційно-технічних частин.

Основу охорони аеродромів (авіаційних частин) складають варти, патрулі, чергові сили та підрозділи (підрозділи підсилення охорони), добовий наряд підрозділів, підрозділи протидії диверсіям та терористичним актам (ліквідації наслідків). Кількість виділених для охорони сил і засобів залежить від важливості об'єктів, їх кількості і розмірів, характеру місцевості та інших умов обстановки.

Наземна оборона аеродромів (авіаційних частин) будується круговою та ешелонованою в глибину. Основу її складають опорні пункти, рухомий резерв та інженерні загородження. Створення оборонних споруд містить: улаштування вогневих позицій, протитанкових та протипіхотних загороджень, засобів зв'язку та сигналізації, підготовку до оборони окремих об'єктів та будівель. Першочергово устатковуються оборонні споруди для прикриття ПУ та зон розосередження.

За наявності сил і засобів для безпосередньої ППО аеродрому для їх розміщення устатковуються вогневі позиції з урахуванням розміщення системи споруд наземної оборони та об'єктів, що прикриваються від ударів з повітря.

Відповідальність за організацію охорони і оборони аеродрому (авіаційної частини) покладається на старшого авіаційного начальника – командира авіаційної частини (підрозділу). Він є начальником оборони аеродрому (частини).

Його заступники: з наземної оборони – начальник штабу авіаційної частини; з ППО – командир зенітної ракетної (зенітної артилерійської) частини (підрозділу), що прикриває аеродром.

На підставі рішення командира - начальника оборони аеродрому (авіаційної частини), штаб авіаційної частини, із залученням командирів (штабів) забезпечуючих частин (підрозділів) та виділеного для прикриття аеродрому зенітного ракетного (зенітного-артилерійського) підрозділу (частини), відпрацьовує план охорони і оборони аеродрому (авіаційної частини) та контролює його виконання. .

Управління силами та засобами оборони аеродрому (авіаційної частини) здійснюється з КП начальника оборони, з КП заступників із наземної оборони та ППО, командно-спостережних пунктів начальників секторів та командирів взводів.

4.2.3. Охорона і оборона розташування дивізіону (батареї) ППО Сухопутних військ

Підрозділи займають райони розташування по мірі підходу з маршу, відразу розосереджуються і маскуються, при цьому чергові вогневі засоби знаходяться в постійній готовності до негайного відкриття вогню. Зупинка колон на дорогах в очікуванні розташування у призначеному районі не допускається.

Дивізіон у призначеному районі розташовується по батареїно. Порядок їх розміщення залежить від характеру майбутніх дій, тривалості перебування в районі, умов обстановки і властивостей місцевості. Відстань між батареями повинна забезпечувати розосереджене їх розташування, здійснення маневру і може бути 1 – 1,5 км.

Підрозділи розміщуються звичайно вздовж маршрутів руху, але в стороні від них на дистанціях і інтервалах, які знижують ефективність ураження ударами авіації, високоточних систем та вогнем артилерії.

Батарея в призначеному їй районі розташовується використовуючи захисні та маскувальні властивості місцевості. Відстань між взводами може бути 300 – 400 м, між установками (БМ) на відкритій місцевості – 100 – 150 м. Засоби ППО перебувають в готовності до зайняття стартових (вогневих) позицій і відкриття вогню. Окремі вогневі розрахунки можуть використовуватися для ведення вогню прямою наводкою по наземному противнику на найбільш імовірних напрямках його появи.

Дивізіон (батарея) при розташуванні на місці повинен бути в постійній готовності до відбиття нападу противника, виходу з під його удару, здійснення маневру до нового району і виконання інших завдань, які раптово виникають.

Інженерне обладнання району розташування починається негайно з прибуттям підрозділів, а по можливості і завчасно. Поблизу машин особовий склад обладнує відкриті або перекриті щілини, а за наявності часу влаштовує бліндажі і сховища. Для озброєння і техніки, зенітних і чергових вогневих засобів, підрозділів на позиціях охорони, а також для боєприпасів, ПММ та інших матеріальних засобів обладнуються окопи й укриття.

Місця розташування підрозділів, ОВТ, позиції охорони і чергових вогневих засобів ретельно маскуються в першу чергу від засобів повітряної та візуальної розвідки противника. Радіо і тепловипромінювальні об'єкти покриваються спеціальними засобами (екранами), поблизу них обладнуються оманні об'єкти (теплові пастки). Маскування перевіряється візуальним спостереженням.

У дивізіоні призначається черговий підрозділ у складі до взводу, який може перебувати у районі розташування своєї батареї в постійній готовності до виконання завдань, які раптово виникають, у тому числі гасіння пожеж у районі розташування та поблизу нього.

В кожному підрозділі організовується безпосередня охорона, яка здійснюється патрулями, що несуть службу шляхом обходу зовнішнього периметру розташування підрозділу і постійним чергуванням спостерігачів на постах візуального спостереження. Крім цього для охорони особового складу, озброєння і техніки інших важливих об'єктів призначається добовий наряд.

На під'їзних шляхах до району розташування дивізіону (батареї) можуть виставлятися контрольно-пропускні пункти, постійні або тимчасові блокпости.

Пересування особового складу і техніки обмежується. Особовому складу, який не виконує завдання в складі підрозділів охорони, забороняється вихід за межі району розташування.

У районі розташування і поблизу нього розвідуються наявні дороги і підготовлюються шляхи маневру підрозділів і виходу з району.

У разі призначення району розташування у населених пунктах, підрозділи розміщуються, як правило, ближче до околиці. Під укриття пристосовуються підвальні приміщення будинків, наявні сховища та інші міцні споруди.

4.3. Організація охорони і оборони об'єкту (арсеналу, бази, складу)

Охорона й оборона об'єкту (АБС) здійснюється силами та засобами підрозділів охорони (комендантського підрозділу та варт підрозділів воєнізованої охорони).

Заходи охорони та оборони здійснюються у відповідності до плану охорони і оборони об'єкту (АБС).

Особовий склад об'єкту (АБС) та його штатні підрозділи охорони відповідно до плану охорони і оборони можуть залучатись для забезпечення охорони і оборони у визначених зонах (секторах).

Бойовий порядок підрозділів охорони, при ведені ними охорони і оборони в межах визначеного сектору, як правило, включає:

підрозділи охорони першого ешелону (готують рубежі та позиції охорони і оборони у визначеному секторі в межах зони безпеки “Б”);

підрозділи охорони другого ешелону (готують рубежі та позиції охорони і оборони в районі розташування елементів (об’єктів) безпосередньо в зоні безпеки “А”;

резерв (займає район зосередження поблизу зони безпеки “А” , або на напрямку можливого прориву противника;

групу охорони яка виконує завдання щодо перевірки постів з посиленням перепускним режимом;

органи сторожової і комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони, зенітні підрозділи;

підрозділи, що здійснюють безпосередню охорону і оборону своїх районів розгортання шляхом виставлення чатових, секретів, патрулів, засад і інших органів охорони і оборони.

Побудова системи наземної охорони і оборони об’єкту (арсеналу, бази, складу) може включати:

зони безпеки об’єкту та сектори відповідальності підрозділів, що виконують завдання його охорони і оборони;

бойовий порядок (розміщення) всіх сил та засобів, які визначені для здійснення охорони і оборони об’єкту від наземного противника (включає в себе бойові порядки (шикування) штатних підрозділів охорони та приданих підрозділів, які виділені (призначенні) для безпосередньої охорони;

систему опорних пунктів, позицій сторожової і безпосередньої охорони, вогневих позицій;

систему вогню;

систему технічних засобів охорони;

систему інженерних загороджень.

Район місцевості, де розгортається (розташовується, розміщується) об’єкт, а також підступи до нього, в залежності від наявних підрозділів (сил) охорони, доцільно поділити на дві, три зони безпеки та необхідну кількість секторів відповідальності (дивись рисунок 1).

Розміри зон і секторів вибираються в залежності від рельєфу місцевості, рослинності, наявності річок (водойм) доріг та населених пунктів що розташовані поблизу.

Можливі наступні зони безпеки:

а) зона безпеки “А” – зона безумовної безпеки – ділянка (район) місцевості, де розгорнуті безпосередньо елементи об’єкту в межах якого необхідне досягнення цілковитої безпеки життєдіяльності особового складу, матеріальних засобів об’єкту. Цілковита безпека - це можливість вільно та безпечно пересуватися і працювати на певній ділянці території в умовах відсутності вогневого чи будь-якого іншого впливу наземного противника (напад, диверсійні акції, захоплення полонених чи документів, виведення з ладу технічних засобів). Виходячи з структури об’єкту, межі зони безумовної безпеки (зони “А”) повинні

співпадати з межами розташування основних елементів об'єкту (адміністративна та технічна територія).

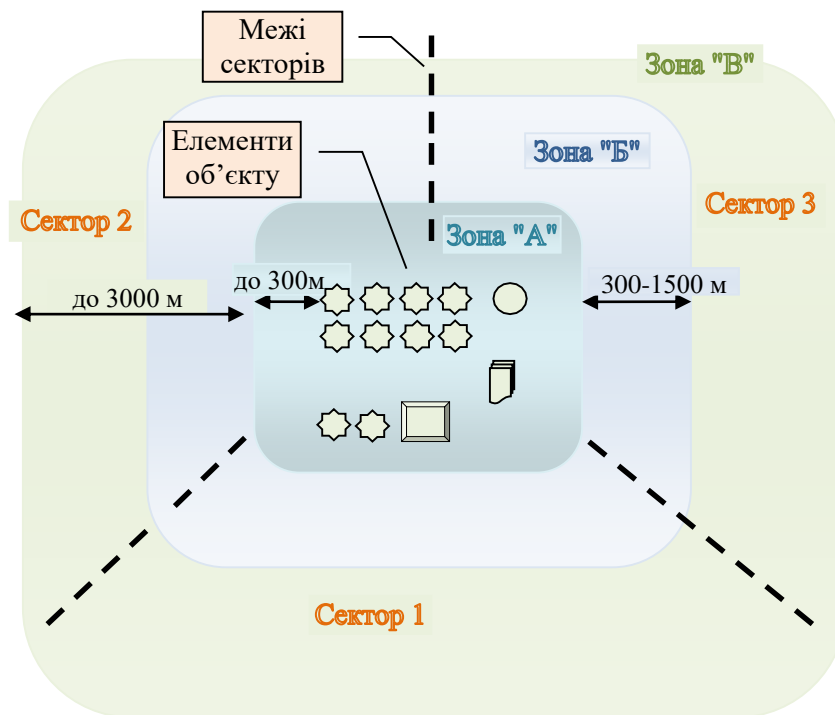

Рисунок 1 – розподіл розташування об'єкту по зонам і секторам відповідальності (варіант).

В основу дій сил та засобів охорони в зоні “А” покладається здійснення безпосередньої охорони, що включає в себе несення служби польовими вартами, охорона об'єктів чатовими, здійснення перепускного режиму контролерами постів з перепускними функціями та нарядами КПП, патрулювання місцевості патрулями, контроль скритих підступів секретами, інші необхідні заходи у поєднанні з фортифікаційним обладнанням та системою інженерних загороджень.

Оборона в зоні “А” здійснюється всіма силами та засобами підрозділів охорони та особовим складом чергових змін вільних від несення чергування на бойових постах об'єкту;

б) зона безпеки “Б” – зона загальної безпеки – та частина району розгортання (розташування) об'єкту, яка контролюється нашими силами, життєдіяльність особового складу в межах якої є безпечною при виконанні певних заходів особистої та колективної безпеки, а сили наземного противника (ДРГ) при проникненні в межі цієї зони будуть своєчасно виявлятися та при необхідності будуть зазнавати вогневого впливу наших підрозділів і послідує розгрому (знищенню).

В межах цієї зони здійснюється перевірка і допуск особового складу і техніки, ведеться розвідка противника і місцевості. Саме в зоні “Б” здійснюється несення сторожової охорони і комендантської служби (сторожових постів, патрулів, секретів, спостережних постів, контрольно-перепускних пунктів), а

також підготовки до оборони опорних пунктів на найбільш небезпечних підступах. В зоні “Б”, розташовуються додаткові зенітні підрозділи.

Оборона в зоні “Б” здійснюється всіма силами та засобами підрозділів охорони зони та визначеним особовим складом чергових змін вільних від несення чергування;

в) Сектори відповідальності визначаються для закріплення за підрозділами охорони (штатними та приданими) певної частини району розгортання (розташування) об’єкту, в межах якого призначений командир підрозділу охорони, якій відповідає за охорону і оборону об’єкту на своєму напрямку і несе повну відповідальність за недопущення дій наземного противника (ДРГ). В межах свого сектору командир підрозділу користується правом прийняття рішень на застосування підпорядкованих сил і засобів проти наземного противника і здійснює управління ними під час дій.

г) Бойовий порядок підрозділів охорони об’єкту може включати:

підрозділи охорони першого ешелону;

підрозділи охорони другого ешелону;

резерв;

групу охорони;

групу технічних засобів охорони;

групу призначену для ведення снайперських (антиснайперських) дій;

органи сторожової, безпосередньої охорони і комендантської служби;

зенітні підрозділи;

інші підрозділи посилення.

Підрозділи охорони першого ешелону готують рубежі та позиції охорони і оборони у визначеному секторі в межах зони безпеки “Б” з метою своєчасного виявлення дій наземного противника (ДРГ) проти об’єкту, оповіщення про нього, відбиття нападу противника, завдання йому втрат, недопущення ведення вогню противником по зоні безпеки “А” і подальшого розгрому противника спільно з резервом та іншими підрозділами охорони.

Підрозділи охорони другого ешелону готують рубежі та позиції охорони і оборони в районі розташування об’єкту, в межах зони безпеки “А” з метою здійснення безпосередньої охорони і оборони визначених елементів (об’єктів) і посадових осіб, здійснення перепускного режиму, відбиття нападу противника, що прорвався до зони “А” і завершення його розгрому спільно з підрозділами першого ешелону і резерву.

Резерв займає район зосередження (поблизу об’єкту, або на напрямку можливого прориву противника, дії ДРГ), в якому готує для оборони опорний пункт (позицію) і знаходиться в готовності для посилення підрозділів першого ешелону, відбиття нападу і розгрому тактичних повітряних десантів та інших формувань противника її для вирішення раптово виникаючих завдань. Склад резерву повинен бути достатнім для надання можливості здійснювати в необхідний момент вирішальний вплив на результат бою (результат виконання поставлених завдань) і надавати можливість резерву самотійно знищувати не менше двох розвідувально-диверсійних груп противника (тобто діяти по

частинах) та можливість відбити наступ незаконного збройного формування з числа вороже настроєного місцевого населення.

Група охорони виконує завдання щодо здійснення контролю (перевірки) постів з посиленням перепускним режимом.

Група технічних засобів охорони встановлює технічні засоби охорони на вказаних рубежах і об'єктах і в подальшому забезпечує їх роботу з метою своєчасного виявлення несанкціонованих дій (руху) на рубежах і об'єктах охорони і доведення відповідної інформації до командирів підрозділів охорони в секторах.

Органи сторожової і безпосередньої охорони, комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони об'єкту, розгортаються на вказаних місцях і несуть службу щодо охорони і здійснення перепускного режиму на КПП, а також здійснюють охорону і оборону об'єктів, що винесені за межі об'єкту (посадочні майданчики вертольотів).

Зенітні підрозділи, як правило, залишаються в безпосередньому підпорядкуванні начальника охорони і оборони об'єкту і розташовуються в секторах (опорних пунктах, позиціях, районах зосередження) підрозділів охорони з метою забезпечення прикриття елементів від ударів з повітря.

Підрозділи, що залучаються до здійснення безпосередньої охорони діють під керівництвом начальника охорони і оборони об'єкту та здійснюють безпосередню охорону і оборону своїх районів розгортання шляхом виставлення чатових, секретів, патрулів, засад. У разі нападу противника вони спільно відбивають напад і діють в цей час за планом і згідно команд начальника охорони і оборони об'єкту.

4.4. Організація охорони і оборони об'єкту (ВЗ, ПУ)

З прибуттям в район розгортання ПУ (ВЗ), підрозділи охорони (як правило підрозділи, які входили до складу похідної охорони та розвідувального дозору) як найшвидше перекривають всі можливі в'їзди в район, проводять розвідку (прочісування) району.

Після розвідки району розгортання:

а) виставляються спостерігачі (сторожова охорона) на визначених позиціях;

Задачею спостерігачів є не допустити проникнення розвідки противника (ДРГ) до позиції, що охороняється, вчасно виявити появу наземного (повітряного) противника, доповісти про нього командиру підрозділу, що призначив сторожову охорону, а у випадку нападу противника – обороняти займану позицію.

Охорона та оборона сторожовою охороною здійснюється з необладнаних позицій (рисунок 2).

1

2

3

4

Умовні позначки:

1 – стоячи на дереві; 2 – сидячи на дереві; 3 – стоячи із-за перешкоди;
4 – сидячи із-за перешкоди.

Рисунок 2 – охорона та оборона з необладнаних позицій.

б) перекривають всі можливі в'їзди в район розгортання ПУ (виставляються тимчасові блокпости), організується пропускний режим (рисунок 3);

в) організується патрулювання районів прилеглих до району розгортання ВЗ ПУ.

Патрулювання здійснюється з метою завчасного виявлення в районах прилеглих до району розгортання ПУ:

наземного противника;

не перекритих (не виявлених раніше) шляхів під'їзду в район розгортання ПУ;

негативної реакції (акцій протесту) цивільного населення;

підозрілого скупчення людей та автомобілів;

виявлення ознак стихійного лиха (пожежі, розливи річок).

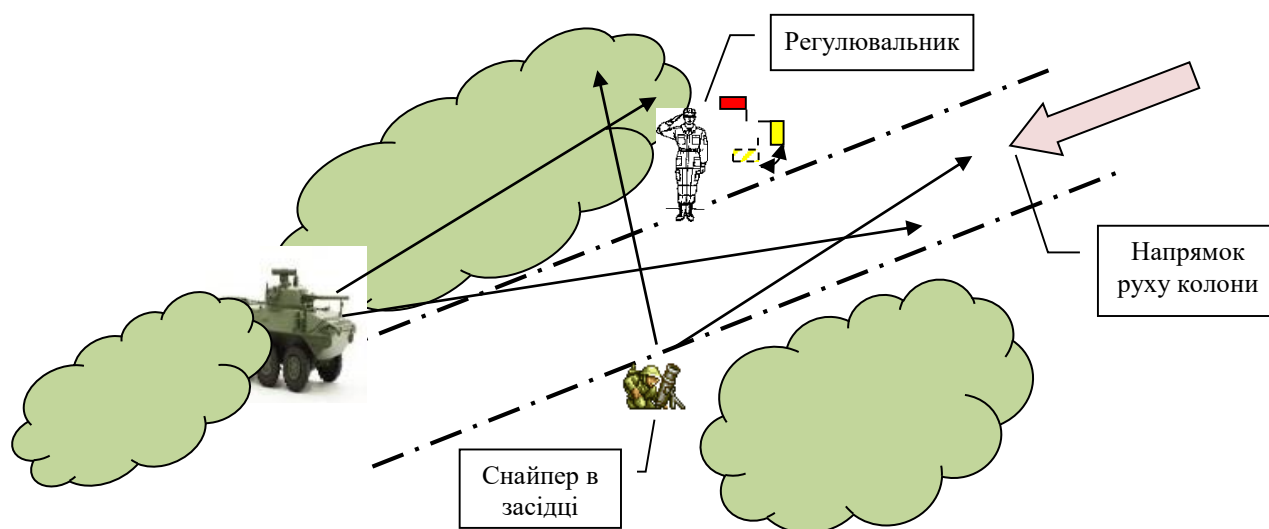

Рисунок 3 – тимчасовий блокпост на в'їзд (варіант).

В результаті дій підрозділів охорони створюються необхідні умови для організованого, швидкого і безпечного прибуття в район основних сил ПУ.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ! При спільному розташуванні ВЗ та пункту управління, в інтересах якого він розгортається, всі заходи охорони та оборони здійснюються за планом охорони і оборони пункту управління.

4.4.1. Організація охорони і оборони ВЗ ПУ розташованого окремо від ПУ в інтересах якого він розгорнутий

Побудова системи наземної охорони і оборони ВЗ ПУ може включати:

зони безпеки вузлів зв'язку пунктів управління (далі – ВЗ ПУ) та сектори відповідальності підрозділів, що виконують завдання його охорони і оборони ;

бойовий порядок (шикування) всіх сил та засобів, які визначені для здійснення охорони і оборони ВЗ ПУ від наземного противника (включає в себе бойові порядки (шикування) штатних підрозділів охорони, приданих підрозділів охорони та особового складу ВЗ ПУ, який виділений для несення безпосередньої охорони;

систему опорних пунктів, позицій сторожової і безпосередньої охорони, вогневих позицій;

систему вогню;

систему технічних засобів охорони;

систему інженерних загороджень.

Основні зусилля підрозділів (сил) охорони при охороні і обороні ВЗ ПУ зосереджуються на очікуваних напрямках дій наземного противника й утримання району місцевості, де розгорнуті елементи ВЗ ПУ.

Побудова системи охорони і оборони ВЗ ПУ повинна створювати наростаючу протидію, яка дозволяє не допустити прориву противника до ВЗ ПУ та створює умови для розгрому (знищення) противника.

Район місцевості, де розгортається ВЗ ПУ, а також підступи до нього, в залежності від наявних підрозділів (сил) охорони, доцільно поділити на три зони безпеки та необхідну кількість секторів відповідальності (дивись рисунок 4).

Розміри зон і секторів вибираються в залежності від рельєфу місцевості, рослинності, наявності річок (водойм) доріг та населених пунктів.

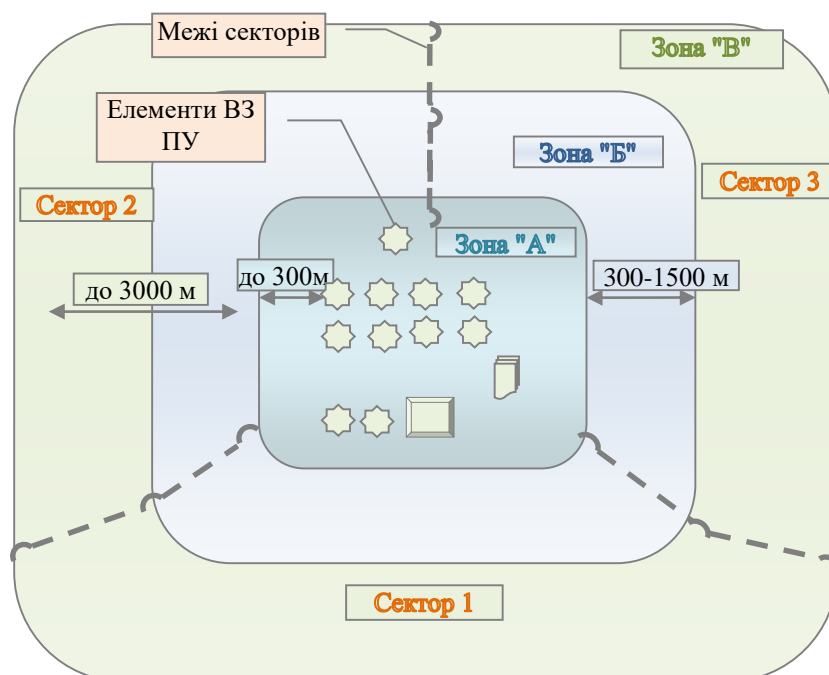

Рисунок 4 – розподіл району розгортання ВЗ ПУ по зонам і секторам відповідальності (варіант).

Можливі наступні зони безпеки:

а) зона безпеки “А” – зона безумовної безпеки (рисунок 4) – ділянка (район) місцевості, де розгорнуті безпосередньо елементи ВЗ ПУ в межах якого необхідне досягнення цілковитої безпеки життєдіяльності особового складу ВЗ ПУ. Цілковита безпека – це можливість вільно та безпечно пересуватися і працювати на певній ділянці території в умовах відсутності вогневого чи будь-якого іншого впливу наземного противника (напад, диверсійні акції, захоплення полонених чи документів, виведення з ладу технічних засобів). Виходячи з аналізу структури ВЗ ПУ та особливостей роботи на ньому, можна зробити висновок, що межі зони безумовної безпеки (зони “А”) повинні співпадати з межами районів розгортання основних елементів ВЗ ПУ.

В основу дій сил та засобів охорони в зоні “А” покладається здійснення безпосередньої охорони, що включає в себе несення служби польовими вартами, охорона об’єктів чатовими, здійснення перепускного режиму контролерами постів з перепускними функціями та нарядами КПП, патрулювання місцевості патрулями, контроль скритих підступів секретами, здійснення особистої охорони посадових осіб (при необхідності) і інші необхідні заходи у поєднанні з фортифікаційним обладнанням та системою інженерних загороджень.

Оборона в зоні “А” здійснюється всіма силами та засобами підрозділів охорони зони (штатних та приданих ВЗ ПУ) та особовим складом чергових змін вільних від несення чергування на бойових постах ВЗ ПУ;

б) зона безпеки “Б” – зона загальної безпеки – та частина району розгортання ВЗ ПУ, яка в цілому контролюється нашими силами, життєдіяльність особового складу в межах якої є безпечною при виконанні певних заходів особистої та колективної безпеки, а сили наземного противника при проникненні в межі цієї зони будуть своєчасно виявлятися та будуть зазнавати вогневого впливу наших підрозділів і послідує розгрому (знищенню).

В межах цієї зони здійснюється перевірка і допуск особового складу і техніки, що прибули до ВЗ ПУ, ведеться детальна розвідка противника і місцевості, розгорнуті в цій зоні сили і засоби охорони мають можливості щодо недопущення прориву противника в зону “А” і ведення по ньому вогню, а також негайного розгрому виявленого противника. Саме в зоні “Б” ведеться детальна розвідка, а наземному противнику наноситься основна поразка силами та засобами підрозділів охорони. В основу дій підрозділів охорони у зоні “Б” покладені дії щодо несення сторожової охорони і комендантської служби (сторожових постів, патрулів, секретів, спостережних постів, контрольно-перепускних пунктів), а також підготовки до оборони опорних пунктів на найбільш небезпечних підступах. В зоні “Б”, як правило, розташовуються і зенітні підрозділи.

Оборона в зоні “Б” здійснюється всіма силами та засобами підрозділів охорони зони (штатних та приданих ВЗ ПУ), підрозділів охорони сформованих з особового складу ВЗ ПУ (який не несе чергування на засобах зв’язку) та визначеним особовим складом чергових змін вільних від несення чергування на бойових постах ВЗ ПУ;

в) зона безпеки “В” – зона часткової безпеки – район (ділянка) місцевості на підступах до району розгортання ВЗ ПУ, який контролюється силами підрозділів охорони і в межах якого безпека життєдіяльності особового складу може бути забезпечена виділенням додаткових сил охорони і оборони при його перебуванні і переміщенні в цій зоні. В зоні “В” допускається поява сил противника, але створюються умови для його виявлення і розгрому (знищення).

В основі дій підрозділів охорони в цій зоні слід покласти періодичну присутність в цьому районі, ведення обзорної розвідки, патрулювання району на землі і з повітря, прочісування, пошуково-ударні дії, виставлення блокпостів в найбільш важливих місцях, влаштування засад, зачищення місцевості, несення комендантської служби і інші заходи.

Оборона в зоні “В” здійснюється визначеними силами та засобами підрозділів охорони зони (штатних та приданих ВЗ ПУ);

г) Сектори відповідальності визначаються для закріплення за підрозділами охорони (штатними та приданими) та підрозділами ВЗ ПУ певної частини району розгортання ВЗ ПУ, в межах якого призначений командир підрозділу охорони відповідає за охорону і оборону ВЗ ПУ на своєму напрямку і несе повну відповідальність за недопущення дій наземного противника. В межах свого сектору командир підрозділу користується правом прийняття рішень на застосування підпорядкованих сил і засобів проти наземного противника і здійснює управління ними під час дій.

д) Бойовий порядок підрозділів охорони ВЗ ПУ може включати:

підрозділи охорони першого ешелону;

підрозділи охорони другого ешелону;

резерв;

підрозділи призначені для контролю місцевості на підступах до району розгортання ВЗ ПУ (в зоні безпеки “В”);

групу охорони;

групу технічних засобів охорони;

групу призначену для ведення снайперських (антиснайперських) дій;

органи сторожової, безпосередньої охорони і комендантської служби;

зенітні підрозділи;

підрозділи, що діють у складі ВЗ ПУ і залучаються до здійснення безпосередньої охорони;

інші підрозділи посилення.

Підрозділи охорони першого ешелону готують рубежі та позиції охорони і оборони у визначеному секторі в межах зони безпеки “Б” з метою своєчасного виявлення дій наземного противника проти ВЗ ПУ, оповіщення про нього, відбиття нападу противника, завдання йому втрат, недопущення ведення вогню противником по зоні безпеки “А” і подальшого розгрому противника спільно з резервом та іншими підрозділами охорони.

Підрозділи охорони другого ешелону готують рубежі та позиції охорони і оборони в районі розташування елементів (об’єктів) ВЗ ПУ, в межах зони безпеки “А” з метою здійснення безпосередньої охорони і оборони визначених елементів (об’єктів) і посадових осіб, здійснення перепускного режиму, відбиття нападу противника, що прорвався до зони “А” і завершення його розгрому спільно з підрозділами першого ешелону і резерву.

Резерв займає район зосередження (поблизу ПУ ВЗ, або на напрямку можливого прориву противника), в якому готує для оборони опорний пункт (позицію) і знаходиться в готовності для посилення підрозділів першого ешелону, відбиття нападу і розгрому тактичних повітряних десантів та інших формувань противника, заміни підрозділів, що втратили боєздатність і для вирішення раптово виникаючих завдань. Склад резерву повинен бути достатнім для надання можливості здійснювати в необхідний момент вирішальний вплив на результат бою (результат виконання поставлених завдань) і надавати можливість резерву самостійно знищувати не менше двох розвідувально-

диверсійних груп противника (тобто діяти по частинах) та можливість у взаємодії з підрозділами першого ешелону відбити наступ підрозділів повітряного десанту противника чи напад незаконного збройного формування з числа вороже настроєного місцевого населення.

Підрозділи охорони, що призначені для контролю місцевості в зоні безпеки “В”, займають район зосередження в районі найбільш вірогідної висадки повітряних десантів противника або на напрямку дій незаконних збройних формувань, в якому готує опорний пункт (позицію) і з якого шляхом патрулювання, пошуково-ударними діями, діями розвідувальних груп, несенням служби на блокпостах, прочісуванням місцевості, виділенням підрозділів в засади здійснює контроль за зоною безпеки “В”, виявляє в ній противника, сковує його вогнем і діями підрозділів, а з підходом резерву у взаємодії з підрозділами першого ешелону здійснює його розгром (знищення).

Група охорони виконує завдання складом контролерів постів з посиленням перепускним режимом до відповідних робочих місць і шляхом супроводження особистою охороною посадових осіб ВЗ ПУ з метою забезпечення їх особистої безпеки.

Група технічних засобів охорони при розгортанні ВЗ ПУ встановлює технічні засоби охорони на вказаних рубежах і об'єктах і в подальшому забезпечує їх роботу з метою своєчасного виявлення несанкціонованих дій (руху) на рубежах і об'єктах охорони і доведення відповідної інформації до командирів підрозділів охорони в секторах.

Органи сторожової і безпосередньої охорони, комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони ВЗ ПУ, розгортаються на вказаних місцях (рубежах, об'єктах) і несуть службу щодо охорони і здійснення перепускного режиму на КПІ, а також здійснюють охорону і оборону об'єктів, що винесені за межі ВЗ ПУ (посадочні майданчики вертольотів, передаючий радіоцентр, група радіостанцій середньої потужності, тощо).

Зенітні підрозділи, як правило, залишаються в безпосередньому підпорядкуванні начальника охорони і оборони ВЗ ПУ і розташовуються в секторах (опорних пунктах, позиціях, районах зосередження) підрозділів охорони з метою забезпечення прикриття елементів (об'єктів) ВЗ ПУ від ударів з повітря.

Підрозділи, що діють у складі ВЗ ПУ і залучаються до здійснення безпосередньої охорони (у єдиній системі охорони і оборони ВЗ ПУ) під керівництвом начальника охорони і оборони ВЗ ПУ здійснюють безпосередню охорону і оборону своїх районів розгортання шляхом виставлення чатових, секретів, патрулів, засад і інших органів охорони і оборони. У разі нападу (прориву) противника вони спільно з підрозділами охорони відбивають напад і діють в цей час за планом і згідно команд начальника охорони і оборони ВЗ ПУ.

4.4.2. Організація охорони і оборони ВЗ ПУ розташованого спільно з ПУ в інтересах якого він розгорнутий

При спільному розташуванні ВЗ та пункту управління, в інтересах якого він розгортається, всі заходи охорони та оборони здійснюються у відповідності до плану охорони і оборони пункту управління.

Особовий склад ВЗ ПУ та його штатні підрозділи охорони відповідно до плану охорони і оборони пункту управління можуть залучатись, як для забезпечення охорони і оборони пункту управління у визначених зонах (секторах), так і в складі бойових порядків підрозділів охорони пункту управління.

а) Бойовий порядок підрозділів охорони ВЗ ПУ, при ведені ними охорони і оборони в межах визначеного сектору, як правило, включає:

підрозділи охорони першого ешелону (готують рубежі та позиції охорони і оборони у визначеному секторі в межах зони безпеки “Б”);

підрозділи охорони другого ешелону (готують рубежі та позиції охорони і оборони в районі розташування елементів (об’єктів) пункту управління);

резерв (займає район зосередження поблизу пункту управління, або на напрямку можливого прориву противника;

група охорони виконує завдання складом контролерів постів з посиленням перепускним режимом до відповідних робочих місць пункту управління;

органи сторожової і безпосередньої охорони, комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони пункту управління,.

зенітні підрозділи;

підрозділи, що здійснюють безпосередню охорону і оборону своїх районів розгортання шляхом виставлення чатових, секретів, патрулів, засад і інших органів охорони і оборони.

б) Підрозділи охорони ВЗ ПУ, при ведені ними охорони і оборони в бойових порядках підрозділів охорони і оборони пункту управління, як правило, залучаються до формування:

підрозділів другого ешелону (можуть діяти у якості сторожової застави, займати для ведення оборони опорний пункт на небезпечному напрямку);

резерву;

органів сторожової охорони і комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони пункту управління;

групу технічних засобів охорони;

органів сторожової охорони, комендантської служби, які безпосередньо підпорядковані начальнику охорони і оборони пункту управління і несуть службу щодо охорони і здійснення перепускного режиму на КПП, а також здійснюють охорону передаючого радіоцентру, груп радіостанцій середньої потужності, тощо;

групи охорони, що виконує завдання складом контролерів, постів з посиленням перепускним режимом до відповідних робочих місць пункту управління;

зенітних підрозділів;

підрозділів, що здійснюють безпосередню охорону і оборону районів розгортання елементів пункту управління шляхом виставлення чатових, секретів, патрулів, засад і інших органів охорони і оборони.

4.5. Особливості здійснення охорони в ночі

Для попередження несподіваного нападу противника, підрозділами, що здійснюють охорону об'єкту в нічний, посилюється бойова охорона і безпосередня охорона об'єкту .

З метою організації загальної системи протидиверсійної боротьби під час обладнання та несення служби на базах, складах, арсеналах, блокпостах (КПП), СП (ВП) підрозділів ППО, ЗРВ, РВіА необхідно організувати охорону та оборону в трьох зонах та виконати наступні заходи:

Перша зона:

виставити безпосередню охорону влаштуванням вогневих позицій черговим вогневим засобам;

влаштувати вибухові та невибухові інженерні загородження вздовж всього периметру охороняємого об'єкту;

Довідково:

Під час проведення інженерного обладнання блокпостів (КПП), районів де здійснюється охорона об'єкту в обов'язковому порядку виконуються заходи протидиверсійної боротьби. З цією метою ці об'єкти прикривався невибуховими загородженнями (влаштовуються рови, земляні вали, натягується колючий дріт) для запобігання безперешкодного проникнення ДРГ до блокпостів (КПП), баз, складів, арсеналів, СП (ВП) підрозділів ППО, ЗРВ, РВіА використовували колючий дріт типу "Концентрина", що встановлювався в два, три і п'ять рядів залежно від умов місцевості і важливості напрямку, який прикривався.

вибухові загородження необхідно встановлювати відповідними фахівцями з відпрацюванням формуляра та доведення його до відповідного командира підрозділу. Особовому складу суворо виконувати заходи безпеки при перебуванні на замінованих ділянках місцевості;

при спрацюванні вибухових загороджень, розтяжок, сигнальних мін перевірку здійснювати відповідально, грамотно, до місця спрацювання загородження висуватися приховано по заздалегідь продуманому маршруту (визначати також і запасні маршрути висування), при цьому обов'язково визначати мобільний резерв для своєчасного реагування на загрозу, узгоджуючи необхідні сигнали оповіщення та зв'язку;

для попередження особового складу, який виконував завдання з охорони та оборони, про несанкціоноване проникнення через периметр встановлювалися сигнальні та освітлювальні міни;

Довідково:

Для цього широко використовували сигнальні міни вітчизняного виробництва. Під час встановлення сигнальних та освітлювальних мін обов'язково враховувався рельєф місцевості, рослинність та можливість спрацювання мін від перетинання розтяжок тваринами (лисицями, собаками). Тому розтяжки мін встановлювалися на висоті 0,6 м – 0,8 м від поверхні ґрунту. Також за досвідом АТО використовується варіант навішування пустих консервних банок на огорожу колючого дроту.

здійснювати контрозвідувальні заходи, враховуючи те, що велику кількість розвідувальної інформації противник отримує від місцевого населення, виключити можливість проникнення цивільних осіб на територію охороняємих об'єктів і прилеглу місцевість;

організувати контрбатареїну боротьбу, враховуючи вогневі можливості противника (більшість обстрілів здійснюється з мінометного озброєння, дальність стрільби якого не перевищує 4 км), найбільш небезпечні місця завчасно пристрілювати вогнем артилерії (АГС), здійснювати постійне маневрування артилерії;

забезпечити наявність та рухомість чергових сил негайного реагування.

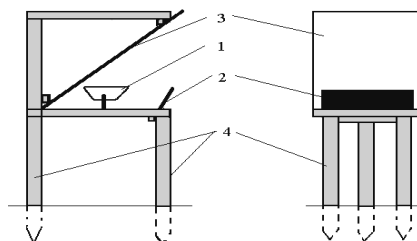
Друга зона:

виставити на підступах до охороняємого об'єкту, секреті та вогневі засідки;

за досвідом АТО використання секретів дозволяє поліпшити спостереження та дещо розширити його зону. Але треба враховувати, що малочисельний секрет є дуже вразливим для знищення, або навіть захоплення його складу противником, якщо він не контролюється засобами візуального спостереження та не прикритий вогневими засобами ВОП. Чисельність секрету повинна становити від 2-х до 4-х бійців, дальність висування від позиції – не більше 300 м – 400 м;

на окремих ділянках встановлюються електрифіковані інженерні загородження з метою протидії прицільній стрільбі по блокпостам у нічний час на базі засобів охоронного освітлення підходів до блокпостів.

пропонується обладнувати прилади засвітки нічних прицілів стрілецької зброї (рисунк 5).

Умовні позначки:

1 – прожектор; 2 – куленепробивний захист прожектору;

3 – світловідбиваючий екран; 4 – основа конструкції.

Рисунок 5 - прилад засвітки нічних прицілів стрілецької зброї.

створити приховану добре замасковану цілодобову кругову систему спостережних постів обов'язково включити до складу постів артилерійських коректувальників вогню, з метою постійного збору, аналізу та своєчасної передачі інформації про будь які виявлені ознаки пересування вантажних транспортних засобів (можливих рухомих розрахунків мінометів 2Б9 “Васильок” або 120 мм мінометів “Сані”) противника (ДРГ);

організувати систему патрулювання як в межах охороняемого об'єкту так і за його межами на основних шляхах руху колон між РОП (ВОП), блокпостами (КПП) систему рухомих (піших) патрулів з виставлення тимчасових КПП (з метою перевірки транспортних засобів на наявність зброї, боєприпасів не більше 20 хв стояння на одному місці).

Посилюється також охорона загороджень перед переднім краєм оборони, що негайно відновлюються у разі руйнування їх противником. Регулярне освітлення місцевості перед переднім краєм дозволяє слідкувати за діями противника і своєчасно помітити його підготовку до наступу. Тому вночі підрозділи, особливо першого ешелону, необхідно забезпечувати необхідною кількістю засобів освітлення і нічного бачення.

Одним із способів захисту підрозділів від високоточних засобів є розосередження їх і періодичне переміщення в межах району оборони (опорного пункту роти (взводу). Ніч створює вигідні умови для підготовки і здійснення цих заходів. Слід зауважити, що всі переміщення мають бути завершені до світанку і здійснюватись приховано.

Маневр, що проводиться вночі, має бути простим за замислом і не мати складних перегрупувань. Він повинен включати перехресчування напрямів пересування підрозділів і їх переміщення, а також не допустити скупчення військ.

Усі дистанції до рубежів, на яких можуть з'являтися цілі, мають бути визначені засвітло, а кожен військовослужбовець повинен заздалегідь знати, з яким прицілом вести вогонь при появі цілей на цих рубежах.

Якщо ж доводиться вести вогонь без штучного освітлення, то він може бути успішним лише за умови завчасної підготовки. Стрільба по неосвітлених цілях здійснюється на відстань, яка не перевищує 250 м – 300 м. Для стрільби зі стрілецької зброї застосовуються ряд простих пристосувань, а саме для стрільби з автомата або ручного кулемета.

Наприклад:

Для стрільби з автомата – у бруствері окопу проробляється жолобок у напрямку передбачуваної стрільби, який і зберігає потрібний напрям зброї. Жолобок краще обкласти дерном або хоч би утрамбувати. Можна вбити в бруствер чотири кілочки (два у верхнього ложевого кільця і два – у магазинної коробки) так, щоб автомат щільно прилягав до них. Замість кілочків можна скористатися дерев'яними сучками, що мають форму вилки, або зробити дерев'яні рогульки. Зброя має бути наведена так, щоб при стрільбі на дистанцію 200 м – 250 м лінія прицілювання проходила над землею не вище 0,5 м, тобто щоб увесь простір між стрільцем і ціллю вражався.

Наприклад:

Для стрільби з ручного кулемета – може бути використана коротка дошка з вирізами для розміщення приклада кулемета. Дошка ставиться на землю ребром і укріплюється кілочками. Вирізів повинно бути два, по числу напрямків стрільби; давати кулемету більше двох напрямків стрільби не рекомендується. Дошку можна замінити двома вбитими в землю рогульками. Дошка або рогульки мають бути поставлені так, щоб кулемет під час стрільби зберігав потрібні вертикальне і горизонтальне наведення. Сошки при цьому міцно укріплюються в землі.

4.6. Вогневе ураження безпілотних літальних апаратів

Для виконання завдань ведення зенітного вогню по БпЛА найбільш ефективно мати на кожному важливому об'єкті штатний зенітний взвод (чисельністю 28 військовослужбовця,

озброєний чотирма ЗУ-23-2, посилений відділенням управління і відділенням освітлення, які здатні розгорнути 6 постів повітряного спостереження вздовж периметру об'єкту і не менше 3 постів освітлення.

За відсутністю штатного зенітного взводу необхідно передбачити створення на кожному важливому об'єкті:

мобільні вогневі групи в складі зенітних підрозділів озброєних ЗУ-23-2, кулеметників та снайперів;

пости повітряного спостереження і оповіщення підрозділів про застосування БпЛА.

Ці засоби можуть об'єднуватися в тимчасові спеціалізовані групи по знищенню БпЛА, в складі яких можуть використовуватися ЗРК, ПЗРК (для знищення великих БпЛА), ЗУ-23-2, великокаліберні кулемети типу ДШК, НСВТ.

Тимчасові спеціалізовані групи по знищенню БпЛА виконують завдання як на окремих найбільш ймовірних (небезпечних) напрямках прольотів БпЛА із засідок так і на стаціонарних позиціях (будівлях, складах, тощо). Цим досягається раптовість застосування та ураження малорозмірних БпЛА.

Для ефективної боротьби з малорозмірними БпЛА особовий склад тимчасових спеціалізованих груп по знищенню БпЛА виконує завдання на підставі заздалегідь розроблених вказівок щодо ведення вогню і взаємодії із засобами виявлення та радіоелектронного подавлення.

Зазначені вказівки включають порядок ведення розвідки і обстрілу БпЛА, обміну інформацією між засобами про координати польоту БпЛА, результати бойової роботи, способи зосередження і розосередження вогню, призначення витрати ракет (боєприпасів), а також інші питання стосовно специфіки бойової роботи по малорозмірних цілям.

Заходи щодо виявлення та протидії БпЛА використовують можливості існуючих зразків озброєння, які повинні враховувати та удосконалюватися з врахуванням сучасних конструкторських розробок, в тому числі заснованих на нових фізичних принципах (лазерна, пучкова, електромагнітна і інші).

Для візуального спостереження, супроводження ворожих БпЛА вночі доцільно використовувати прожекторні установки. При виборі марки прожектору слід враховувати характеристики вогневих засобів ураження, які знаходяться на озброєні у військовій частині. При виборі місця розташування прожекторних установок необхідно враховувати геометричні розміри технічних територій, підступів до них, можливості освітлення прожекторів для повного покриття світловим потоком напрямків руху БпЛА зі всіх сторін.

Довідково:

На сьогоднішній день лідером у виготовленні світлотехнічних приладів на Україні є ТзОВ ОСП Корпорація "ВАТРА" м. Тернопіль. Корпорація володіє власним науково-технічним потенціалом, який може виконувати на високому технічному рівні розробку, підготовку виробництва і освоєння новітньої техніки. Вся продукція сертифікована в системах УкрСЕПРО. На ряду з високою якістю та надійністю продукції ціна у порівнянні з закордонними аналогами значно нижча. Як варіант можливе застосування на арсеналах, базах та складах прожекторів типу ГО-12В.

5. ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ

5.1. Основні завдання підготовки

Метою підготовки є формування у особового складу знань, умінь та професійних навичок необхідних для виконання завдань за призначенням та виховання високих морально-бойових якостей, удосконалення підготовки підрозділів щодо охорони та оборони об'єктів (арсеналів, аеродромів, баз, складів, пунктів управління) та боротьби з ДРГ, протидії БпЛА, нарощування спроможностей штабів щодо планування бою, управління підрозділами в ході виконання завдань, забезпечення взаємодії з підрозділами інших військових формувань та правоохоронних органів щодо планування бойових дій та управління підпорядкованими підрозділами в ході виконання завдань.

Основними завдання підготовки є:

вдосконалення (набуття) навичок особового складу з володіння озброєнням (зброєю), військовою технікою, виконання завдань в умовах різкої зміни обстановки та обмеженої видимості (ніч, туман, тощо);

організація взаємодії між підрозділами охорони, підтримання злагоджених дій штабу батальйону (управління роти) охорони з управлінням арсеналів, аеродромів (баз, складів) при плануванні дій, організації стійкого управління підрозділами і вогнем в різних видах бою в умовах різкої зміни обстановки;

підтримання злагодження штабу при плануванні дій та управління підрозділами;

підготовка підрозділів до виконання бойових завдань в умовах різкої зміни обстановки та обмеженої відомості (ніч, туман, тощо);

підтримання зброї, озброєння та військової техніки у постійній готовності до застосування як у вдень, так і вночі.

5.2. Загальна організація підготовки

Підготовка є основним елементом повсякденної діяльності військовослужбовців. Терміни проведення заходів, які визначені планом бойової підготовки і розкладом занять може змінювати лише командир, що їх затвердив.

На заняттях повинен бути присутнім увесь особовий склад підрозділу. Від занять звільняються особи, які перебувають у добовому наряді та виконують завдання пов'язані з несенням служби (бойовим чергуванням).

Керівник заняття повинен мотивувати військовослужбовців до активної участі у виявленні своїх знань та умінь під час проведення занять. Максимальна кількість військовослужбовців за результатами заняття повинна бути оцінена.

Посібник розроблений з метою підготовки військовослужбовців підрозділів охорони і націлений на послідовне зростання рівня знань тих, хто навчається. Він спрямований на набуття військовослужбовцями знань і навичок, необхідних для успішного виконання завдань за призначенням.

Рекомендується на підготовку виділяти:

для підрозділів охорони укомплектованих військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом – 4 навчальних днів на місяць (1 навчальний день на тиждень);

для підрозділів охорони укомплектованих за змішаним принципом комплектування або військовослужбовцями строкової служби – 8 навчальних днів на місяць (2 навчальні дні на тиждень).

Тривалість навчального дня (без урахування часу на пересування):

для підрозділів охорони укомплектованих військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом – до 8 годин, навчального часу – 45 хвилин (у день після проведення нічних занять тривалість навчального дня – до 4 годин, навчального часу – 45 хвилин);

для підрозділів охорони укомплектованих за змішаним принципом комплектування або військовослужбовцями строкової служби – до 6 годин, навчального часу – 45 хвилин (у день після проведення нічних занять тривалість навчального дня – до 4 годин, навчального часу – 45 хвилин).

Заняття з самостійної підготовки проводити щодня не менше однієї години.

Порядок та послідовність відпрацювання предметів навчання визначається командиром підрозділу.

Надається право (передбачається), в разі необхідності, за рішенням командира підрозділу, вносити зміни (уточнення) до тем (занять) та їх змісту до 30%, виходячи із завдань, що вирішують підрозділи, а також з особливостей та рівня підготовки і резерву годин.

Під час планування занять враховується специфіка завдань, які покладені на підрозділи.

Протягом навчання військовослужбовці повинні виконувати одиночні та колективні нормативи відповідно до збірників нормативів родів військ (спеціальних військ), оцінюватись за результатами засвоєного матеріалу і практичного використання набутих навичок.

Індивідуальне оцінювання військовослужбовців здійснюється щоденно та наприкінці вивчення теми і предмета в цілому.

Результати оцінювання та облік вивчення тем ведеться в журналах обліку бойової підготовки.

Облік підготовки вести:

на арсеналах (аеродромах) – за батальйони до окремого взводу (відділення) включно;

на складах (базах, пунктах управління) – за роти до взводу включно.

Облік індивідуальної підготовки вести:

для офіцерів – у журналах обліку індивідуальної підготовки;

для сержантів (старшин) та солдат – у журналах обліку бойової підготовки взводу;

у відомостях виконання вправ стрільб, водіння, фізичної підготовки та проведення контрольних занять.

5.3. Організація підготовки штабів військових частин (підрозділів) охорони

Метою підготовки штабів є нарощування (удосконалення) рівня їх спроможностей щодо планування бою та управління підрозділами, підтримання їх бойової готовності, вдосконалення злагодженості, оперативності та організованості в роботі, підвищення рівня особистої підготовки службових осіб щодо управління підпорядкованими підрозділами охорони.

Завданнями підготовки штабів є:

удосконалення знань службових осіб з теорії воєнного мистецтва та з тактики застосування підрозділів охорони, вироблення у них твердих умінь з планування бою та організації його всебічного забезпечення.

удосконалення (підтримання) спроможностей щодо виконання бойових завдань в операційних зонах (районах) у взаємодії з військовими частинами (підрозділами) інших військових формувань та правоохоронних органів (далі – ІВФ та ПО);

навчання штабів алгоритму прийняття рішення під час управління підпорядкованими підрозділами, (силами та засобами) за процедурами НАТО з веденням графічних документів з використанням Стандарту оперативних (тактичних) умовних знаків (другого стандарту) для оформлення оперативних (бойових) документів та Порядку оформлення оперативних (бойових) документів;

навчання штабів плануванню бою (бойових дій), управлінню діями підрозділів, взаємодії та питанням всебічного забезпечення під час підготовки та в ході бою;

Підготовку штабів здійснювати шляхом проведення:

індивідуальної підготовки;

тренувань з управління діями підрозділів – один раз на місяць напередодні проведення штабних тренувань (навчань), під керівництвом начальника штабу (командира) військової частини;

щотижневе радіотренування – проводити в ланках:

військова частина– батальйон – рота – взвод – окрема бойова машина (1 – 3 тижні під керівництвом командира військової частини (підрозділу), 4 тижень за планом старшого начальника) для удосконалення навичок посадових осіб у роботі на засобах зв'язку під час управління підпорядкованими підрозділами не менше двох разів на місяць по дві години під керівництвом командирів частин (підрозділів) в ході проведення заходів бойової підготовки з відпрацюванням питань контролю радіообміну, порядку прийому-передачі даних із використанням таблиць кодування, виявлення порушень, які можуть бути використані засобами радіоелектронної розвідки противника для визначення стану і положення (підрозділів) охорони військової частини, подавлення радіоперешкодами порушників встановлених режимів і правил використання радіозасобів, блокування стільникового радіозв'язку в місцях розгортання пунктів управління, тощо;

групові вправи (тактичні летючки) – проводити не менше 1 разу в місяць, протягом 2-4 годин, враховуючи запропоновану тематику та завдання, які покладені на підрозділ охорони;

роздільне штабне тренування (далі – РШТ) – проводити один раз на три місяці протягом однієї доби під керівництвом начальників штабів (командирів) батальйонів (військових частин) з проведення відповідних тактичних розрахунків на ведення бойових дій (бою);

спільне штабне тренування (далі – СШТ) – проводити один раз на три місяці протягом однієї доби під керівництвом начальників штабів (командирів) батальйонів (військових частин) з відпрацюванням питань планування застосування підрозділів на рівні вироблення замислу та формулювання рішення на ведення бойових дій (бою), доведення до підрозділів бойових завдань та управління підрозділами напередодні проведення тактико-спеціального заняття;

командно-штабне тренування (далі – КШТ) – проводити один раз на рік протягом двох діб за планом та під керівництвом командирів військових частин з відпрацюванням питань планування бойових дій (бою) та питання управління підрозділами напередодні проведення тактико-спеціального навчання.

Тренування з управління діями підрозділів охорони проводяться з метою підтримання постійної бойової готовності та набуття впевнених практичних навичок з управління підрозділами під час планування та ведення бойових дій (бою), відбиття нападу противника на об'єкти охорони, відбиття нападу повітряного противника (виявлення, оповіщення про проліт та знищення (подавлення лінії управління) БпЛА), спільних дій з посиленням підрозділів охорони ЗСУ та ІВФ та ПО, світлового забезпечення бою, евакуації особового складу та матеріально-технічних засобів (далі – МТЗ), дій особового складу варт під час нападу ДРГ та в інших можливих ситуаціях.

Офіцери штабів крім виконання своїх функціональних обов'язків вивчають завдання, що вирішуються штабом, порядок розробки та оформлення бойових документів, ведення робочої карти і таємного діловодства.

5.4. Організація підготовки підрозділів охорони

Метою підготовки військових частин (підрозділів) охорони є нарощування (удосконалення) рівня їх спроможностей щодо виконання бойових завдань (завдань за призначенням) з охорони арсеналів, аеродромів, баз, складів, пунктів управління в умовах різкої зміни обстановки та боротьби з ДРГ і протидії БпЛА.

Підготовку підрозділів охорони організувати шляхом проведення занять з бойової підготовки під керівництвом командирів підрозділів.

Крім того проводити заняття з підрозділами охорони:

щоденно (під час несення служби в добовому наряді) – під керівництвом чергового частини проводити тренування з перевірки бойової готовності підрозділів охорони (черговим підрозділом та підрозділом, що несе службу в добовому наряді) критичних об'єктів за ввідними вдень та вночі з уточненням бойового розрахунку, організації взаємодії, тренування з відбиття нападу на об'єкт, що охороняється, тощо;

один раз на тиждень – проводити заняття під керівництвом командира військової частини (призначена посадова особа), в ході яких обов'язково відпрацьовувати питання відбиття нападу на об'єкт охорони, несення чергової служби з ППО та протидії технічним розвідкам (далі – ПДТР), оповіщення про проліт БпЛА, порядок спільних дій на місцевості підрозділів антитерористичного забезпечення з особовим складом варт, спільних дій з підрозділами посилення, виявлення та знешкодження саморобних вибухових пристроїв, встановлення та зняття сигнальних мін, розтяжок, дії особового складу варт під час нападу ДРГ.

Основними завданнями підготовки підрозділів охорони є:

підвищення бойових спроможностей щодо виконання завдань в будь-яких умовах місцевості, вдень і вночі, в умовах застосування засобів РЕБ у взаємодії з військовими частинами (підрозділами) ІВФ та ПО;

удосконалення підготовки підрозділів щодо охорони об'єктів (аеродромів, баз, складів, арсеналів та боротьби з ДРГ, протидії БпЛА).

Підготовка підрозділів охорони здійснюється з поєднанням всіх предметів навчання на єдиному (загальному) тактичному фоні виходячи з завдань підрозділів, на реальних об'єктах інфраструктури (аеродроми, бази, склади) шляхом проведення тактико-стройових (спеціальних) занять (далі – ТСЗ), тактичних (тактико-спеціальних) навчань (далі – ТСН), тренувань, стрільб, водіння та інших занять, на яких особовий склад навчається вмiлим та узгодженим діям у складі штатного підрозділу з використанням штатного ОВТ.

5.5. Організація індивідуальної підготовки

Метою індивідуальної підготовки є подальше удосконалення спроможностей військовослужбовців для їх ефективного використання під час самостійного виконання завдань, та подальше забезпечення їх готовності до виконання завдань у складі підрозділу (штабу).

Заходи індивідуальної підготовки проводити на обладнаній приказарменній навчально-матеріальній технічній базі та на реальних об'єктах інфраструктури (базі, склади) у пунктах постійної дислокації.

Основними завданнями індивідуальної підготовки є:

поглиблення знань особового складу за предметами навчання;

формування практичних навичок та набуття відповідних умінь щодо управління підпорядкованими підрозділами, організації і проведення їх підготовки для вдосконалення бойових спроможностей, виконання функціональних обов'язків за посадою та на один ступінь вище;

покращення загальних і спеціальних фізичних якостей.

Індивідуальна підготовка спрямовується на нарощування індивідуальних спроможностей військовослужбовців щодо виконання обов'язків за посадою, удосконалення (відновлення) вмінь особового складу (в тому числі з мінної безпеки, тактичної медицини, управління вогнем), практичного опанування новими (модернізованими) зразками ОВТ, новими формами і способами підготовки та застосування військ (сил).

В загальний розрахунок годин з індивідуальної підготовки не враховуються предмети навчання, проведення яких регламентується окремими наказами (національно-патріотична та фізична підготовка).

Правова підготовка організується та проводиться відповідно до тематичного плану з правової підготовки на навчальний рік, проводиться один раз на місяць та в загальну кількість годин за предметами навчання не враховуються.

Психологічна підготовка проводиться в ході занять з індивідуальної та колективної підготовки на тактичному фоні з елементами імітації бойової обстановки та в загальний розрахунок годин не враховується.

Повітрянодесантна підготовка організується та проводиться за рахунок зменшення годин не основних предметів навчання (інженерної, розвідувальної підготовки, з підготовки РХБз, тощо) для підрозділів охорони Десантно-штурмових військ (далі – ДШВ) та Сил спеціальних операцій (далі – ССПО) Збройних Сил України (далі – ЗСУ). Відпрацювання елементів стрибка і здійснення стрибків з парашутом проводяться в тісній взаємодії з фізичною і тактичною підготовкою.

Статути з солдатами організовувати відповідно до окремого плану, проводити в години самостійної підготовки, а також під час підготовки та несення служби в наряді і в загальну кількість годин за предметами навчання не враховується.

Під час занять зі статутів увагу військовослужбовців акцентувати на зміни до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України стосовно суттєвого підвищення рівня відповідальності в частині, що стосується випадків непокори, опору чи погрози, застосування насильства по відношенню до командира (начальника), самовільного залишення бойових позицій та визначених місць дислокації військових частин (підрозділів).

Підготовка БАрС передбачає її проведення за загальновійськовими предметами навчання у системі індивідуальної підготовки, які стосуються питань тактичної, тактико-спеціальної, рукопашної, вогневої підготовки, спеціальної фізичної підготовки, практичної стрільби, домедичної і психологічної підготовки. Відповідні заняття по видам підготовки формують спеціальні навички, що дозволять ефективно пересуватися на полі бою, вміло використовувати зброю, виконувати завдання в екстремальних ситуаціях, надавати домедичну допомогу пораненим і постраждалим та контролювати будь-яку не штатну (бойову) ситуацію.

За рахунок годин, передбачених для інженерної підготовки у інженерних підрозділах та технічної підготовки у кінологічних підрозділах збільшується кількість годин для проведення занять зі спеціальної підготовки.

В дні підготовки до несення служби проводяться заняття, тематика яких потребує відриву від несення служби (проведення стрільб, утому числі нічних, деякі заняття зі спеціальної та тактичної підготовки щодо виконання практичних заходів на ОВТ та в польових умовах, тощо).

5.6. Організація колективної підготовки

Метою колективної підготовки є нарощування спроможності підрозділів охорони щодо виконання бойових завдань в умовах різкої зміни обстановки удосконалення підготовки з питань охорони аеродромів, баз, складів, арсеналів та боротьби з ДРГ, протидії БпЛА.

Основними завданнями колективної підготовки є:

підготовка підрозділів охорони до виконання бойових завдань в умовах різкої зміни обстановки та обмеженої видимості (вночі);

підтримання зброї, озброєння та військової техніки у постійній готовності до застосування як у вдень, так і вночі.

Заняття з колективної підготовки рекомендується проводити під час підтримання боєздатності:

для підрозділів охорони укомплектованих за змішаним принципом комплектування або військовослужбовцями строкової служби – 4 рази на місяць не менше ніж по 3 години (3 рази на місяць – у складі обслуги (екіпажу, відділення), по одному разу в кінці першого, другого та третього місяців навчання – у складі взводу, 1 раз в кінці четвертого місяця навчання – у складі роти, 1 раз в кінці п'ятого місяця навчання – у складі батальйону);

для підрозділів охорони укомплектованих військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом – злагодження відділень (розрахунків, екіпажів, обслуг) – 1 доба, злагодження взводів – 2 доби, злагодження рот (батареї) – до 3 діб та злагодження батальйону – 3 доби;

комплексні тактико-спеціальні навчання – проводити один раз на три місяці у складі бази, складу, арсеналу, аеродрому з залученням підрозділів авіації, ППО видів родів (родів) ЗСУ, БпЛА, РЕБ, розвідки, спеціального призначення, військової служби правопорядку, Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України;

пожежно-тактичні навчання (далі – ПТН) – проводити один раз на місяць під керівництвом командира військової частини (призначена посадова особа) із залученням 100% визначених сил і засобів підрозділів охорони військової частини (навчального центру, установи);

пожежні-тактичні навчання – проводити два рази на рік (весна, осінь) під керівництвом командира військової частини із залученням сил і засобів передбачених Планом пожежної безпеки військової частини (навчального центру, установи) (найближчі пожежно-рятувальні підрозділи військових частин, територіальні підрозділи Державна служба надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) України, органи місцевого самоврядування).

Тактичні навчання із взводом, ротою та батальйоном у загальний розрахунок годин не входять. Тактичні навчання проводяться по комплексним темам і єдиному тактичному замислу, що передбачає відпрацювання бойових (навчально-бойових) завдань.

Під час комплексних занять з тактичної підготовки військовослужбовці вводяться в тактичну обстановку, їм ставляться навчально-бойові завдання, які вони повинні виконувати за рахунок набутих навичок з вогневої, та фізичної підготовки, індивідуального маскування, пересування на полі бою, подолань інженерних загороджень, евакуації пораненого, дій під час патрулювання та атаки, тощо. Комплексні заняття з тактичної підготовки повинні розпочинатись з раптового виходу підрозділу з місць ППД до місць проведення занять (на реальних об'єктах інфраструктури (бази, склади, тощо)).

В ході проведення занять для наближення умов навчання до реальних бойових, звикання тих, хто навчається, до звуків пострілів та вибухів необхідно використовувати засоби імітації (холості набої, вибухові пакети, сигнальні та освітлювальні патрони, дими, вогонь, тощо), записи ведення бою, що транслюються через гучномовець, звукові імітатори стрільби, а в нічний час імітатори інфрачервоних прожекторів і спалахів пострілів.

Заняття необхідно проводити в засобах захисту з використанням макетів людських тіл, залитих фарбою кольору крові та з використанням інших психологічних факторів.

Злагодження штабу військової частини (підрозділу) проводиться одночасно з підготовкою підрозділів та здійснюється на командно-штабних навчаннях, штабних тренуваннях, радіотренуваннях, тренуваннях з планування бою та управління підрозділами, тощо. Злагодження структурних підрозділів штабу військової частини (підрозділу) та засвоєння функціональних обов'язків у структурному підрозділі здійснюється шляхом проведення роздільних штабних тренувань.

5.6.1. Для підрозділів протиповітряної оборони

5.6.1.1. Тактико-стройові заняття

Тактико-стройові заняття є початковою формою тактичної підготовки підрозділів протиповітряної оборони. На тактико-стройових заняттях

відпрацьовується техніка виконання прийомів і способів дій підрозділів у різних видах бою.

Сутність тактико-стройового заняття полягає в тому, що з особовим складом відпрацьовуються прийоми й способи дій у різних видах бою спочатку по елементах у повільному темпі, потім разом у межах встановлених часових нормативів. Прийоми і способи дій або навчальне питання повторюються доти, поки ті, хто навчаються, не навчаться виконувати їх правильно та в потрібному темпі. Лише після цього відпрацьовується наступне навчальне питання.

Тактична обстановка на тактико-стройових заняттях створюється для відпрацьовування кожного навчального питання. Для позначення дій наземного противника використовується обладнання навчальних полів, для створення повітряної обстановки реальні польоти авіації, різні імітатори та тренажери, радіокеровані мішені та імітатори повітряних цілей.

Тактико-стройові заняття плануються та проводяться відповідно до програми бойової підготовки під керівництвом командирів підрозділів. Тривалість кожного заняття може бути до **трьох** годин.

а) Підготовка до тактико-стройового заняття

Підготовка до тактико-стройового заняття включає підготовку: керівника заняття та його помічників на навчальних місцях; особового складу, що залучається до занять; техніки, озброєння та тренажерних засобів, використання яких планується під час заняття.

Основним документом для проведення тактико-стройового заняття є план проведення тактико-стройового заняття в якому вказуються вихідні дані (тему, мету, навчальні питання, час і тривалість занять);

склад тих, хто навчається, сил і засобів, які залучаються на заняття;
місце (район) проведення;
норми витрати моторесурсів і матеріальних засобів;
послідовність відпрацювання навчальних питань;
тактичну обстановку для відпрацювання кожного навчального питання;
заходи, які проводяться згідно з обстановкою, з розрахунком часу;
порядок імітації і позначення повітряного та наземного противника;
сигнали управління та взаємодії.

Під час планування проведення заняття керівник визначає теми занять, питання, які плануються до відпрацювання в ході його проведення, кількість необхідної техніки та озброєння, навчально-тренувальних засобів, методичних посібників, потребу в пально-мастильних матеріалах (у разі проведення заняття на техніці з використанням штатних джерел живлення).

Особисто вивчає матеріал, який виноситься на навчання, та готує необхідні документи для його проведення.

Виходячи з питань заняття та кількості і категорії тих, хто навчається, керівник визначає кількість необхідних навчальних місць і техніку, навчально-тренувальні засоби, необхідні для їх розгортання.

На кожне навчальне місце призначається помічник керівника заняття на навчальному місці з числа сержантів підрозділу.

До проведення тактико-стройового заняття особовий склад повинен вивчити необхідні теоретичні положення.

б) Проведення тактико-стройового заняття

Напередодні проведення заняття керівник проводить інструкторсько-методичне заняття з помічниками керівника заняття на навчальних місцях та інструктує особовий склад щодо заходів безпеки зі складанням відповідних відомостей.

Перед виходом у район занять командир підрозділу перевіряє готовність техніки і особового складу до занять.

Перед початком занять керівник оголошує тему і мету занять, навчальні питання і порядок їх відпрацювання, вводить тих, хто навчається, в тактичну обстановку, ставить завдання і приступає до практичного навчання підлеглих.

Під час пересування до району занять відпрацьовуються поставлені в плані питання: дії особового складу за повітряною і наземною обстановкою, яка склалася, управління колоною на марші та інші.

У районі занять, як правило, відпрацьовуються питання організації бойового чергування, нормативи з тактичної і спеціальної підготовки, захист від зброї масового ураження і заходів бойового, технічного і тилового забезпечення та інші.

Відпрацюванню прийомів і дій повинно передувати роз'яснення і показ їх виконання. Заняття керівник може розпочати з показу виконання визначених дій спеціально підготовленою обслугою (розрахунком).

Нарощування обстановки в ході занять здійснюється групою розиграшу, а також за допомогою ввідних, які надаються усно.

У ході відпрацювання навчальних питань керівник добивається, щоб підрозділи діяли тактично грамотно, злагоджено і вміло, а кожний номер обслуги чітко виконував свої функціональні обов'язки.

Наприкінці заняття проводиться перевірка рівня бойового злагодження підрозділу.

Під час проведення заняття в масштабі до батареї (роти) включно розбір заняття проводиться відразу після його закінчення, з усім особовим складом.

У ході розбору заняття керівник аналізує дії підрозділів під час відпрацювання кожного навчального питання, звертає увагу на якість виконання нормативів з тактичної і спеціальної підготовки, захисту від зброї масового ураження та інших предметів, відзначає рівень підготовки і злагодженості кожного підрозділу, вказує, що потрібно зробити для усунення виявлених недоліків, а також порядок і строки обслуговування бойової техніки, озброєння, автотранспорту і військово-технічного майна.

5.6.1.2. Тактико-спеціальні заняття

Тактико-спеціальні заняття є однією з основних форм тактичної підготовки підрозділів протиповітряної оборони Сухопутних військ, на яких відпрацьовується один вид бойових дій. Вони призначаються для бойового злагодження підрозділів і вдосконалення навичок їх командирів щодо організації бою та управління підрозділами під час виконання бойових завдань.

Тактико-спеціальне заняття – це об'єднана форма тактичної та спеціальної підготовки розрахунків (відділень, обслуг), підрозділів (взводу, роти, батареї, батальйону, дивізіону).

Сутність тактико-спеціального заняття полягає в тому, що всі навчальні питання теми опрацьовуються в суворій послідовності на фоні єдиної тактичної обстановки. Вивчення і відпрацювання прийомів бойової роботи необхідно починати в повільному темпі, по елементах, а в міру їх засвоєння переходити до відпрацювання в цілому в межах встановленого часу, згідно з діючими нормативами бойової роботи. У разі необхідності з метою усунення помилок, допущених у ході занять, окремі прийоми та дії можуть відпрацьовуватися повторно.

На тактико-спеціальних заняттях дії повітряного противника позначаються так само, як і на тактико-стройових заняттях.

Основний метод занять є вивчення та тренування у виконанні окремих прийомів і способів бойової роботи, виконанні нормативів з тактичної, технічної, спеціальної, розвідувальної підготовки та інших предметів, при цьому постійно повинен застосовуватися метод показу (демонстрації).

Загальна тривалість тактико-спеціального заняття залежить від теми, мети, складу тих, хто навчається, рівня їх виучки і становить 6 – 10 годин.

Тактико-спеціальні заняття можуть проводитись:

щотижнево на навчально-тренувальних (навчально-бойових) комплексах під керівництвом безпосередніх командирів;

один раз на місяць, як контрольні, під керівництвом старших командирів (начальників);

на полігонах з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб під керівництвом командирів (начальників) на одну ступінь вище від категорії тих, хто навчається.

При цьому тактико-спеціальні заняття з виконанням підготовчих стрільб, як правило, проводяться на заключному етапі підготовки відділень (екіпажів, обслуг), а тактико-спеціальні заняття з виконанням бойових стрільб, як правило, проводяться на заключному етапі підготовки взводів.

Тактико-спеціальні заняття з виконанням залікових навчальних стрільб можуть проводитися на етапах підготовки розрахунків, взводів, батареї.

Особливістю тактико-спеціальних занять з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб є поєднання в єдиний процес вирішення тактичних і вогневих завдань, що вимагає від учасників занять впевнених дій при озброєнні та штатній техніці, практичного здійснення розвідки повітряних і наземних цілей, підготовки даних для стрільби та

спостереження за її результатами, управління вогнем і здійснення взаємодії.

На тактико-спеціальні заняття з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб залучаються штатні підрозділи або зведені розрахунки в повному складі. Під час проведення бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб командири та підрозділи практично відпрацьовують один тактичний епізод в реальному масштабі часу.

Кількість і періодичність проведення зазначених вище занять у навчальному році визначається організаційно-методичними вказівками з підготовки видів (родів) Збройних Сил України у навчальному році.

а) Підготовка тактико-спеціального заняття

Основою для підготовки і проведення тактико-спеціального заняття є Програми бойової підготовки військ протиповітряної оборони Командування родів (видів) Збройних Сил України та організаційно-методичні вказівки з підготовки Командування родів (видів) Збройних Сил України Збройних Сил України у навчальному році.

Підготовка тактико-спеціального заняття включає:

уточнення і визначення вихідних даних; розроблення плану проведення тактико-спеціального заняття;

підготовку місця (району) занять і матеріально-технічного забезпечення;

підготовку керівника занять, його помічників, командира (начальника) підрозділу (розрахунку);

контроль за ходом підготовки.

Під час підготовки тактико-спеціального заняття його керівник з'ясовує тему, мету занять, визначає навчальні питання, які тактичні прийоми і дії, на фоні якої обстановки повинні бути відпрацьовані в ході занять, порядок імітації обстановки і заходи безпеки.

Безпосереднє планування тактико-спеціальних занять проводиться відповідно до програми бойової підготовки.

Наприклад:

1 – 2 години – Тема 2. Заняття 3 з тактичної підготовки;

3 – 4 години – Тема 3. Заняття 4 з спеціальної підготовки;

5 – 6 години – Тема 3. Заняття 5 з технічної підготовки.

Для проведення тактико-спеціального заняття розробляється план проведення в текстовому вигляді, який є основним робочим документом керівника і включає:

вихідні дані (тему, мету, навчальні питання, час і тривалість занять; склад тих, хто навчається, сил і засобів, які залучаються на заняття; місце (район) проведення; норми витрати моторесурсів і матеріальних засобів; позивні посадових осіб);

бойове завдання, яке відображає загальну тактичну обстановку та прив'язане до місцевості проведення;

перелік навчальних місць, послідовність та порядок відпрацювання навчальних питань;

порядок імітації і позначення повітряного та наземного противника;

питання нарощування обстановки (доведення ввідних);

порядок виконання бойових (підготовчих) стрільб.

Для проведення тактико-спеціального заняття з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб розробляються:

у разі спільного проведення тактико-спеціальних занять з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб підрозділів ППО :

у загальному замислі комплексного тактичного завдання для проведення тактико-спеціальних занять і тренувань з управління вогнем і бойової роботи на техніці на навчальний рік відображаються основні питання, які планується розглянути (відпрацювати) на тактико-спеціальних заняттях з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб;

бойові розпорядження;

план проведення тактико-спеціального заняття в текстовому вигляді;

план практичних дій (план проведення залікових навчальних стрільб);

план виведення підрозділів на полігон для проведення тактико-спеціальних занять;

в управлінні військової частини (бази , арсеналу):

у плані комплексного тактичного завдання для проведення тактико-спеціальних занять і тренувань з управління вогнем і бойової роботи на техніці на навчальний рік відображаються основні питання, які планується розглянути (відпрацювати) на тактико-спеціальних заняттях з виконанням бойових (підготовчих, залікових навчальних) стрільб;

бойове розпорядження з ППО;

розпорядження за видами забезпечення;

у зенітній ракетній (артилерійській) батареї:

робоча карта командира батареї;

бойовий наказ;

журнал ведення бойових дій батареї;

журнал розвідки поста повітряного спостереження;

схема безпосередньої охорони та оборони підрозділу;

у зенітному ракетному (артилерійському) взводі:

робоча карта командира взводу;

карточка вогню;

схема безпосередньої охорони та оборони.

У разі позапланового проведення тактико-спеціальних занять (у ході проведення інспектування, перевірки, тощо), коли тактична обстановка або навчальні питання не відповідають загальному комплексному тактичному завданню, додатково керівником заняття розробляється графічний план проведення тактико-спеціального заняття, на якому відображаються:

вихідні данні (тема, мета, навчальні питання, місце та терміни, етапи та хід проведення заняття);

тактичний замисел (епізод тактичного замислу) з визначенням порядку дій підрозділу, який навчається, на всіх етапах проведення заняття.

Вимоги до оформлення графічного плану проведення тактико-спеціального заняття аналогічні до вимог з оформлення плану тактичних навчань, при цьому текстуальний план не затверджується.

Під час проведення тактико-спеціальних занять з бойовими (підготовчими, заліковими навчальними) стрільбами на завершальному етапі підготовки взводів окремим документом розробляється план нарощування обстановки.

Зв'язок керівника й посередників на занятті організовується окремо від зв'язку тих, хто навчається. Він повинен забезпечувати обмін інформацією й ведення переговорів керівника заняття зі старшим командиром (начальником) і вищим штабом, начальником полігону, з тими, хто навчається, а також з посередниками.

Підготовка до тактико-спеціального заняття з виконанням бойових (навчальних) стрільб повинна включати:

роботу комісій під керівництвом командирів бригад (полків, баз, арсеналів, батальйонів) з перевірки готовності підпорядкованих підрозділів протиповітряної оборони до занять, під час якої перевіряється:

повнота та якість розроблених документів;

технічний стан штатної зброї та бойової техніки;

знання всіма категоріями особового складу підрозділів Курсу стрільб, тактичної, технічної, спеціальної, розвідувальної, ракетно-стрілецької підготовки;

знання заходів безпеки під час підготовки та проведення стрільб;

доповідь про готовність підпорядкованих підрозділів, що залучаються на заняття, до проведення тактико-спеціальних занять з виконанням тактико-вогневих задач, з поданням актів роботи комісій з перевірки їх готовності;

призначення групи нарощування обстановки, яка у ході проведення тактико-спеціальних занять буде здійснювати доведення ввідних до тих, хто навчається та нарощування обстановки через гучномовний зв'язок для керівників занять.

Підготовка керівника заняття повинна забезпечувати правильне розуміння ним плану проведення заняття, своєї ролі та обов'язків по навчанню військ, основних теоретичних положень по темі, що відпрацьовується, вивчення місцевості в районі проведення занять і повчальне проведення заняття.

Керівник заняття особисто готує посередників, а ті - відповідно підлеглих їм офіцерів і підрозділи, які виділяються для забезпечення заняття.

Підготовка починається з вивчення керівних документів шляхом проведення лекцій, семінарів, показу навчальних кінофільмів, занять на макеті місцевості і самостійно. Потім вивчаються документи щодо організації і проведення заняття.

На закінчення підготовки проводиться радіотренування з метою злагодження системи управління та отримання практики в роботі на засобах зв'язку.

Підготовка підрозділів ППО до заняття повинна передбачатися планом бойової підготовки та уточнюватися відповідно до отриманих вказівок.

З метою здійснення контролю підготовки до заняття з підрозділами проводяться контрольні тактико-спеціальні заняття. З підрозділами, які виділяються для здійснення імітації, проводяться спеціальні заняття і приймаються заліки.

В усіх підрозділах організуються заняття з вивчення вимог безпеки.

З підрозділами, які залучаються до занять, проводяться огляди готовності, на яких перевіряються: готовність особового складу і підрозділів до занять, їх екіпірування; наявність та стан озброєння і військової техніки, засобів зв'язку і військово-технічного майна; наявність і стан засобів об'єктивного контролю і апаратури постановки перешкод, а також об'єктів польового побуту та забезпеченість іншими матеріальними засобами. Виявлені недоліки усуваються до початку проведення занять.

Після відпрацювання плану занять керівник повинен провести з помічниками (групою розиграшу) заняття на місцевості, на якому визначити порядок позначення наземного та повітряного противника, імітації змін в тактичній обстановці, а також порядок управління групою і заходи безпеки.

З метою безперервності навчання доцільно напередодні тактико-спеціальних занять в години самостійної підготовки планувати вивчення (повторення) функціональних обов'язків, складу апаратури відповідного робочого місця, ознак повітряних цілей, тощо.

б) Проведення тактико-спеціального заняття

До заходів, які проводяться керівником заняття, належать: введення у вихідну обстановку, порядок її нарощування; порядок заслуховування командирів, що навчаються, підготовки і проведення розиграшу бойових дій, час і місце проведення розбору заняття.

Перед початком заняття керівник доводить тактичну обстановку, що склалася на цей час.

Заняття на навчальних місцях (точках) повинні проводитися комплексно і включати в себе індивідуальну підготовку всіх фахівців підрозділів, бойове злагодження обслуг і підрозділу в цілому з виконанням нормативів.

Особлива увага під час проведення заняття повинна приділятися тактичній, технічній і спеціальній підготовці особового складу.

Керівники на навчальних місцях відпрацьовують інструктивні записки проведення заняття на навчальному місці. Обов'язковими навчальними місцями є: навчальне місце з вивчення заходів безпеки, навчальне місце з відпрацювання нормативів спеціальної підготовки, навчальне місце з вивчення тактичної обстановки на макеті місцевості.

На навчальному місці з відпрацювання нормативів спеціальної підготовки відпрацьовується контрольна відомість, до якої заносяться результати виконання нормативів.

У ході відпрацювання навчальних питань в діях тих, хто навчається не повинно бути спрощень та умовностей. Якщо відповідно до обстановки, яка склалася, вимагається діяти в засобах захисту або обладнувати укриття для техніки, то це повинно бути виконано в нормативний час.

Нарощування обстановки в ході заняття здійснюється ввідними, які віддаються усно.

Під час проведення тактико-спеціального заняття з виконанням бойових стрільб, напередодні бойової стрільби керівник доводить вихідну тактичну обстановку з плану проведення заняття, після чого командир підрозділу, що навчається, приймає рішення на відбиття повітряного удару на робочій карті.

У вихідному районі після перевірки готовності техніки і особового складу до стрільби та постановки завдання керівником заняття командир підрозділу віддає усний бойовий наказ, та розпочинається проведення стрільб згідно з Курсом стрільб військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України.

Для забезпечення управління ведуться такі документи:

у батареї (роті): бойовий наказ (наказ), робоча карта командира батареї;

журнал ведення бойових дій;

журнал відданих і отриманих розпоряджень і донесень;

журнал розвідки поста повітряного спостереження;

журнал індивідуального обліку доз радіоактивного опромінювання;

схема безпосередньої охорони та оборони підрозділу;

у батареях, озброєних ЗГРК, додатково до документів, що вказані, ведеться журнал запису бюлетенів “Метеосередній”;

у радіолокаційній роті у разі відсутності технічних засобів документування у радіонапрямку донесень, крім того, ведеться журнал донесень про повітряну обстановку;

у технічній батареї додатково ведуться планшет контролю руху ракет по технологічному потоку, графік підготовки та доставки ракет, графік регламентних робіт з ракетами та графік технічних обслуговувань технологічного обладнання.

5.7. Підготовка молодого поповнення не кваліфікованих спеціалістів

Підготовка молодого поповнення не кваліфікованих спеціалістів здійснюється відповідно до вимог наказу начальника Генерального штабу Збройних Сил України №137 “Початкової програми підготовка молодого солдата (матроса)” (далі – за окремою Програмою) в складі нештатних (зведених) підрозділів у масштабі військової частини (підрозділу) охорони. Вона починається одразу після прибуття молодого поповнення з військових комісаріатів до військових частин (підрозділів) охорони. У цей період зазначені військовослужбовці займаються за окремою Програмою, закінчують підготовку виконанням початкової вправи з автомата (здійсненням ознайомлювального стрибка з парашутом з вертольота – для підрозділів охорони ДШВ та ССПО ЗСУ) і складають Військову присягу.

ТАКТИКО-ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОЗБРОЄННЯ ДРГ

1. 82-міліметровий міномет 2Б25 “Галл”

Розрахунок “Галла” (рис.Д1.1).складається з двох осіб, один з яких переносить сам міномет, а другий – боезапас до нього. Незважаючи на невеликий розмір, 2Б25 може обстрілювати цілі в діапазоні дальностей від 100 до 1200 метрів.

Рисунок Д1.1 – 82-міліметровий міномет 2Б25 “Галл”.

2. Гвинтівка снайперська спеціальна ВСС “Гвинторіз”

Снайперська гвинтівка ВСС “Гвинторіз” (рис.Д1.2) – призначена для ведення снайперської безшумно-безпалуменевої стрільби по живій силі противника (ураження розвідгруп противника, його командного складу, вартових і спостерігачів), а також виведення з ладу елементів військової техніки, приладів спостереження і неброньованої техніки супротивника на дистанції до 400 м з використанням оптичного прицілу та до 300 м із застосуванням нічних прицілів. Тактико-технічні характеристики гвинтівки наведено в таблиці Д1.1.

Таблиця Д1.1.

Основні тактико-технічні характеристики ВСС “Гвинторіз”

Найменування	Величина
Калібр	9мм
Маса гвинтівки з магазином без патронів і прицілу	2,5кг
Довжина гвинтівки	894 мм
Маса оптичного прицілу	0,58 кг

Найменування	Величина
Довжина оптичного прицілу з наглазником і блендой	375 мм
Маса нічного прицілу з джерелом живлення	2,1 кг
Довжина нічного прицілу з діафрагмою	340 мм
Вид стрільби	одиначний/автоматичний
Ємність магазину,	10/20 патронів
Початкова швидкість кулі	295м/с
Вага патрона СП6	23,5 г
Вага кулі	16 г
Довжина патрона	56 мм
Дія на пробиття (патрон СП6), 4-мм сталевго листа (сталь 3)	400 м
бронежилета 6Б2 (Ж-86- 2)	400 м

Рисунок Д1.2 – гвинтівка снайперська спеціальна ВСС “Гвинторіз”.

Рисунок Д1.3 – боєприпаси до гвинтівки снайперської спеціальної ВСС “Гвинторіз”.

3. Автомат спеціальний безшумний АС “Вал”

Автомат спеціальний АС “Вал” (рис.Д1.4) – безшумний автомат на базі безшумної снайперської гвинтівки ВСР і перебуває на озброєнні підрозділів спеціального призначення Росії. Тактико-технічні характеристики автомата наведено в таблиці Д1.2.

Рисунок Д1.4 – автомат спеціальний безшумний АС “Вал”.

Таблиця Д1.2.

Тактико-технічні характеристики автомата АС “Вал”

Найменування	Величина
Калібр	9 мм
Патрон	9 × 39 СП-5, СП-6 (малюнок 3)
Вага:	
без патронів	2,5 кг
з патронами	2,96 кг
Довжина	
загальна	875 мм
з складеним прикладом	615 мм
Початкова швидкість кулі	290 м / с
Темп стрільби	900 постр. / хв
Ємність магазину	10 патронів і 20
Прицільна дальність	400 м

Використовуються спеціальні 9-мм дозвукові патрони СП-5 і СП-6 (рис.Д1.5) Куля снайперського патрона СП-5 (зі сталевим сердечником) пробиває бронезилети 2 класу або 6-мм сталевий лист на дальності 100 м, а 2-мм – на всій відстані прицільної стрільби. Бронейний патрон СП-6 із збільшеним сердечником із загартованої сталі здатний вивести з ладу автомобіль і навіть легкоброньовану техніку. Вона пробиває 8-мм сталевий лист на дальності 100 м, а 5-мм сталевий лист або бронезилети 3 класу – на всій відстані прицільної стрільби.

Рисунок Д1.5 – боєприпаси до Автомата спеціального безшумного АС “Вал”.

4. Малогабаритний реактивний вогнемет МРО

Малогабаритний реактивний вогнемет (рис.Д1.6) — російський реактивний одноразовий гранатомет із термобаричним боєприпасом, калібр 72,5мм. МР є подальшим розвитком вогнемету РПО-А «Джміль» (калібр 90 мм) та РШГ-2. Тактико-технічні характеристики вогнемета наведено в таблиці Д1.3.

Рисунок Д1.6 – малогабаритний реактивний вогнемет МРО.

Тактико-технічні характеристики МРО

Найменування	Величина
калібр	72,5 мм
прицільна дальність	300 м
дальність польоту капсули	450 м
маса вогнемета	4,7 кг
маса вогнесуміші в капсулі	2,9 кг
довжина	900 мм

ТАКТИКО-ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСОБІВ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВІДКИ ПРОТИВНИКА

1. Безпілотний літальний апарат “Форпост”

Безпілотний літальний апарат “Форпост” (рис. Д2.1) призначений для ведення повітряної розвідки, у т.ч. в зоні бойових дій, а також цілевказання, наведення і коректування вогню артилерії. Тактико-технічні характеристики БПЛА наведено в таблиці Д2.1.

Рисунок Д2.1 – БПЛА “Форпост”.

Таблиця Д2.1.

Тактико-технічні характеристики БПЛА “Форпост”

Найменування	Величина
Розмах крила, м	8,55
Довжина фюзеляжу, м	5,85
Злітна вага (максимальна), кг	454
Силова установка: тип, потужність	ДВЗ типу “Ванкель” Jabiru 2200, 80 к.с.
Швидкість польоту, км/год.:	
максимальна	204
крейсерська	130
Діапазон висот польоту, м:	
максимальна	5800
максимальна робоча	3000
мінімальна робоча	50
Тривалість польоту, год.	До 17,5

Найменування	Величина
Дальність дії системи, км. : при роботі з всенаправленою антенною при роботі з направленою антенною	До 150 До 250
Спосіб старту	по літаковому
Спосіб посадки	по літаковому
Діапазон температур застосування, град	від -30 до +40
Корисне навантаження	Модульне комбіноване (кольорова відеокамера, тепловізор) в гіростабілізованому підвісі
Режими польоту	Ручний спосіб керування (оператор НСУ), автоматичний (за програмою) з можливістю переходу на ручний

2. Безпілотний літальний апарат “Елерон-3СВ”

Тактичний розвідувальний БпЛА “Елерон-3СВ” (рис.Д2.2) призначений для виявлення рухомих і стаціонарних наземних об’єктів, насамперед вогневих і стартових позицій, пунктів управління, засобів ППО, колон військ, груп людей, тощо. Тактико-технічні характеристики БпЛА наведено в таблиці Д2.2.

Рисунок Д2.2 – БпЛА “Елерон-3СВ”.

Тактико-технічні характеристики БпЛА “Елерон-3СВ”

Найменування	Величина
Розмах крила, м	1,470
Довжина фюзеляжу, м	0,635
Злітна вага, кг	4.3
Силова установка	електричний двигун
Швидкість польоту, км/год:	
максимальна	130
крейсерська	70
Діапазон висот польоту, м:	
максимальна	5000
максимальна робоча	3000
мінімальна робоча	50
Тривалість польоту, год	до 2
Радіус дії, км	до 25
Час підготовки до старту, хв	10
Спосіб старту	гумово-жгутова катапульта типу Т23П або пневматична катапульта типу Т27П
Спосіб посадки	парашутний
Діапазон температур застосування, град	-30...+40
Варіанти корисного навантаження	кольорова відеокамера з максимальним розрізненням 720x576 пікс./ фотоапарат 12 Мп та 4-кратним збільшенням/ тепловізор 320x240 (спектральний діапазон 7,5-13,5 мкм, температурна чутливість < 50 мК) в трикоординатному гіростабілізованому підвісі, метеозонд, система ретрансляції і постановки перешкод, контейнер, що скидається
Режими керування польотом	автоматичний з можливістю переходу на ручний; варіанти польотних завдань: прохід над об'єктом; обліт об'єкта; супроводження цілі; автоматичне повернення та посадка

3. Безпілотний літальний апарат “Орлан-10”

Безпілотний літальний апарат “Орлан-10” (рис.Д2.3) призначений для виконання панорамної та планової аерофото- і відеозйомки. Модульна архітектура дозволяє змінювати корисне навантаження та склад бортового обладнання. Тактико-технічні характеристики БПЛА наведено в таблиці Д2.3.

Рисунок Д2.3 – БПЛА “Орлан-10”.

Таблиця Д2.3.

Тактико-технічні характеристики БПЛА “Орлан-10”

Найменування	Величина
Довжина, м	1,1
Розмах крила, м	2,4
Злітна вага, кг	18
Корисне навантаження, кг	2,5
Максимальна швидкість, км/год	150
Радіус дії, км	до 120
Практична стеля, км	до 5
Тривалість польоту, год	до 10
Час розгортання, хв	до 30
Спосіб старту	з катапульты
Спосіб посадки	автоматичний на парашуті
Розрахунок, осіб	4
Тип двигуна/палива	ДВЗ/А95

Особливості БПЛА:

оперативна заміна корисного навантаження і складу бортового обладнання;

висока аеродинамічна стійкість і керованість;

можливість використання в складних метеоумовах і з обмежених майданчиків;

розміщення широкого спектру контрольної-вимірювальної апаратури усередині консолей крила;

забезпечення відео- і фотографування у поєднанні з реєстрацією поточних параметрів (координати, висота, номер кадру, тощо);

наявність генератора на борту дозволяє використовувати корисне навантаження протягом усього польоту;

одночасне управління до чотирьох БПЛА;

можливість використання будь-якого БПЛА як ретранслятора.

Корисне навантаження БПЛА “Орлан-10”:

фотокамери планові: Canon EOS 500D, Canon EOS 50D, Canon EOS 5D;

відеокамери: планові (Flir Photon 320, Flir Photon 640, BHV-558 EX), курсові (Flir Photon 320, Flir Photon 640, BHV-558 EX), поворотні (Flir Photon 320, Flir Photon 640), гіростабілізовані (Controp D-STAMP, U-STAMP)

тепловізори: Flir Photon 320, Flir Photon 640ф

Безпілотний літальний апарат “Орлан-10” також входить до складу безпілотного авіаційного комплексу “Леер-3”, призначеного для моніторингу мереж зв’язку стандарту GSM, визначення системних ідентифікаторів мобільних станцій, їх місць розташування та передачі отриманих даних. При цьому можуть бути заблоковані до трьох операторів (мереж) мобільного зв’язку, радіус зони блокування абонентських терміналів складає 3,5 – 6 км.

Склад комплексу “Леер-3”:

автоматизоване робоче місце оператора БПЛА	-	1 од.
автоматизоване робоче місце оператора бортового обладнання	-	1 од.
антенно-фідерна система командно-телеметричного радіозв'язку	-	1 од.
безпілотний літальний апарат	-	2 од.
стартове устаткування (катапульта)	-	1 од.

4. Безпілотний літальний апарат “Тахион”

Безпілотний літальний апарат “Тахион” (рис.Д2.4) призначений для ведення повітряної розвідки вдень і вночі у масштабі часу близькому до реального та використання в якості ретранслятора сигналів зв’язку. Тактико-технічні характеристики БПЛА наведено в таблиці Д2.4.

Рисунок Д2.4 – БПЛА “ Тахион ”.

Тактико-технічні характеристики БпЛА “Тахион”

Найменування	Величина
Довжина, м	0,61
Розмах крила, м	2
Злітна вага, кг	6,9
Вага корисного навантаження, кг	1 (змінна ТВ/ГЧ/Фото-камера)
Практична стеля, км	4
Тривалість польоту, год	2
Силова установка, тип	електричний
Спосіб старту	з катапульти
Спосіб приземлення	автоматичний, з парашутом
Корисне навантаження, кг	1
Максимальна швидкість, км/год	120
Радіус дії, км	до 40

5. Безпілотні літальні апарати комплексу “Наводчик-2”

Комплекс “Наводчик-2” (рис.Д2.5) призначений для ведення повітряної розвідки об’єктів, живої сили та техніки противника в масштабі часу, наближеного до реального. Комплекс “Наводчик-2” з БпЛА типу “Гранат-3” і “Гранат-4” може також використовуватись для ведення радіорозвідки та радіоелектронної боротьби. Тактико-технічні характеристики БпЛА наведено в таблиці Д2.5.

1

2

3

4

Умовні позначки:

1 – БпЛА “Гранат-1”; 2 – БпЛА “Гранат-2”; 3 – БпЛА “Гранат-3”;
4 – БпЛА “Гранат-4”;

Рисунок Д2.5 – комплекс “Наводчик-2”.

Тактико-технічні характеристики БпЛА комплексу “Наводчик-2”

БпЛА \ ТТХ	“Гранат-1”	“Гранат-2”	“Гранат-3”	“Гранат-4”
Злітна вага, кг	2,4	3,5	7	30
Корисне навантаження, кг	0,5	до 0,7	до 1	3
Максимальна швидкість, км/год	60	120	120	140
Радіус дії, км	до 10	до 15	до 25	до 100
Практична стеля, км	до 1,5	0,6	2,0	2,0
Тривалість польоту, год	1,25	до 1	до 2	6

До складу комплексу “Наводчик-2” з БпЛА типу “Гранат-1” і “Гранат-2” входять:

безпілотні літальні апарати	–	2 од
наземна станція управління	–	1 к-т
рюкзак для транспортування	–	1 од
комплект змінних модулів корисного навантаження (ТВ/фото)	–	1 к-т
комплект ЗІП для БпЛА	–	1 к-т
комплект ЗІП для комплексу	–	1 к-т
катапульта (тільки для БпЛА типу “Гранат-1”)	–	1 од.

До складу комплексу “Наводчик-2” з БпЛА типу “Гранат-4” входять:

безпілотні літальні апарати	–	2 од
комплекс наземних засобів управління	–	1 к-т
комплект змінних модулів корисного навантаження (ТВ/ІЧ/РЕБ/фото)	–	2 к-ти
Комплекс транспортно-пусковий на базі автомобіля “КамАЗ” з кузовом-фургоном	–	1 к-т.

6. Безпілотний літальний апарат “Дозор-100”

Безпілотний літальний апарат “Дозор-100” (рис.Д2.6) призначений для ведення повітряної розвідки вдень і вночі у масштабі часу близькому до реального. Цей апарат є вдосконаленою версією БпЛА “Дозор-85” зі збільшеними дальністю і тривалістю польоту. Розробник – ЗАТ “Р.Е.Т. Кронштадт”, виробник – компанія “Транзас”. Тактико-технічні характеристики БпЛА наведено в таблиці Д2.6.

Рисунок Д2.6 – БПЛА “Дозор-100”.

Таблиця Д2.6.

Тактико-технічні характеристики БПЛА “Элерон-3СВ”

Найменування	Величина
Габарити, м	
довжина	3
висота	1,1
розмах крила	5,4
Вага, кг	
максимальна злітна	95
корисного навантаження	15-32
палива	24
Силова установка (кількість×тип двигуна, марка, потужність, к.с.)	1×ДВЗ, 3W210, 21
Крейсерська швидкість, км/год.	120-150
Практична дальність, км	1200
Статична стеля, км	4,5
Тривалість польоту, год.	10
Корисне навантаження	Відеокамера, цифровий фотоапарат, лазерний далекомір, РЛС

7. Безпілотний авіаційний комплекс “Груша”

Безпілотний авіаційний комплекс “Груша” знаходиться на озброєнні розвідувальних підрозділів ЗС РФ з 2008 року. Комплекс призначений для ведення розвідки і спостереження за об’єктами в масштабі часу близькому до реального, аерофото і -відеозйомки об’єктів з автоматичною передачею даних на станцію управління по захищеним каналам зв’язку, здійснення цілевказання та коректування вогню.

До складу БАК “Груша” входять:

2 міні-БпЛА “ZALA” 421-08 (виробник – компанія “ZALA AERO”, м. Іжевськ) в контейнерах для перенесення (рис.Д2.7). Тактико-технічні характеристики БпЛА наведено в таблиці Д2.7.

Рисунок Д2.7 – міні – БпЛА “ZALA” 421-08.

наземна станція управління (рис.Д2.8) – ноутбук “Panasonic” з протиударним та вологозахисним корпусом;

Рисунок Д2.8 – наземна станція управління.

антенний комплекс (рис.Д2.9);

Рисунок Д2.9 – антенний комплекс.

запасні елементи корисного навантаження (камери спостереження) та акумуляторна батарея (рис.Д2.10);

Рисунок Д2.10 – акумуляторна батарея.

компактний ручний електрогенератор для заряджання акумуляторів;
рюкзак для транспортування (рис.Д2.11).

Рисунок Д2.11 – рюкзак для транспортування.

Тактико-технічні характеристики БпЛА “ZALA” 421-08

Найменування	Величина
Довжина, м	0,2
Розмах крила, м	0,48
Злітна вага, кг	2,5
Корисне навантаження, кг	до 0,5
Максимальна швидкість, км/год	120
Радіус дії, км	до 10
Практична стеля, км	до 0,5
Тривалість польоту, год при складних метеоумовах (вітер, дощ) при нормальних метеоумовах	до 3 до 8
Положення для запуску БпЛА	з руки
Посадка	автоматична, на парашуті

Особливості конструкції: переважна більшість комплектуючих апарата імпортна, у т.ч. наземна станція управління, передатчики, тощо. Двигун, корпус, програмне забезпечення – розробки російських спеціалістів.

Незначні ваго-габаритні розміри та матеріал корпусу БпЛА (пластмаса) забезпечують його скритне використання. Разом з тим зазначене не дозволяє використовувати БпЛА при швидкості вітру понад 12 м/с.

8. Загальні тактико-технічні характеристики БпЛА

	Форпост	Елерон-ЗСВ	Орлан-10	Тахіон	Гранат-1	Гранат-2	Гранат-3	Гранат-4	ZALA-421-08M	Застава
Довжина, м	5,85	0,64	1,1	0,61	-	-	-	-	0,2	0,8
Розмах крила, м	8,55	1,47	3,1	2,0	0,82	2	2	3,2	0,81	2,2
Злітна вага, кг	454	4,3	18	6,9	2,4	3,5	7	30	2,5	-
Макс. швидкість, км/год	204	130	150	120	60	120	120	140	120	100
Практична стеля, км	5,8	5,0	5,0	4,0	1,5	0,6	2,0	4,0	3,6	3,6
Тривалість польоту, год	17,5	2	16	2	1,25	1	2	6	1,3	1,0
Радіус дії, ісм	250	50	300	40	10	15	25	100	10	15
Спосіб старту	літ.	кат.	кат.	кат.	кат.	кат.	кат.	кат.	кат.	ручне
Спосіб приземлення	літ.	пар	пар	пар	пар	пар	пар	пар	пар	пар
Корисне навантаження, кг	100	1,2	5,0	5,0	0,5	0,7	1,0	3,0	0,5	1,2

Виходячи із особливостей бойового застосування, важливими напрямками роботи з протидії БпЛА є наступні заходи:

Організаційні:

розгортання постів візуального спостереження та спостерігачів (секретів) в районі розгортання військових частин (підрозділів);

визначення порядку дій військовослужбовців (оповіщення, розосередження, укриття) в разі виявлення БпЛА;

проведення заходів маскування та введення в оману операторів БпЛА (розкладка шматків скла або інших дзеркальних матеріалів на дахах споруд і автомобілів, використання людських манекенів і макетів озброєння та військової техніки);

обмеження використання пристроїв мобільного зв'язку та GPS-пристроїв;

Технічні:

постановка радіоелектронних перешкод системам управління та навігації БпЛА;

застосування зенітно-ракетних комплексів та зенітних установок для знищення БпЛА;

перехоплення розвідувальної інформації, яка передається літальним апаратам в операційний центр (пункт управління) в режимі реального часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. “Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України”, частина II, (батальйон, рота), введений в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30.12.2016 №605;
2. “Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України”, частина III, (взвод, відділення, екіпаж), введений в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016 №238;
3. “Тимчасовий бойовий статут військ протиповітряної оборони сухопутних військ Збройних Сил України” Частина III (взвод, відділення, обслуга), введений в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 15.12.15 № 579;
4. Тимчасова програма “Підготовки підрозділів охорони військових частин (підрозділів) Збройних Сил України (охорона та оборона арсеналів, баз, складів, аеродромів, ПУ, позицій (позиційних районів), РВіА, зрв ТА РТВ)”, ТП 7-73(03).01, затверджена ПЗНГШ ЗС України 07.02.2019;
5. Методичні рекомендації “З організації і здійснення охорони та оборони, повсякденної діяльності військових частин (підрозділів) Збройних Сил України, які розташовані у базових таборах (за досвідом проведення ООС (раніше АТО)”, ВП 3-01(02-08, 22-34)03.01, затверджений начальником Головного управління підготовки ЗС України 19.06.2019.

